

مولېنيس وزارتي

پشه‌يي

۷ منگل صنف

چاپس سال: ۱۳۹۹ هـ. ش

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی یې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، گوجر دي — پامیریان، نورستانیان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ایماق، هم پشه یان
دا هېواد به تل ځلیږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سینه کې د آسیا به — لکه زړه وي جاویدان
نوم د حق مو دی رهبر — وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

مولېنيس وزارتي

پشه‌يي

۷منگل صنف

چاپس سال: ۱۳۹۹ هـ. ش.

کتبس مشخصتي

مضمون: پشه‌یي

مؤلفين: تعليمي نصابس پشه‌يي ديپارتمنتستا درسي کتابېلاينا مؤلفين

ايدت کېکالي: تعليمي نصابس پشه‌يي ديپارتمنتستا درسي کتابېلاينا مؤلفين

صنف: ستمنگل (۷)

متنس جبه: پشه‌يي

انکشاف دېکالا: تعليمي نصابس وشيک او درسي کتابېلاينا تأليفس گڼ رياست

چرگن کېکالا: مولېني وزارتس ارتباط او عامه مولوېنيس رياستي

چاپ سال: ۱۳۹۹ هجري شمسي

ايميل آدرس: curriculum@moe.gov.af

مولېنې وزيرس پيغمي

اقرأ باسم ربک

گڼ او مهربان الله ﷻ س حمد او شکرستا ادا کېييکس، گه امه آنتې زنده گي بخشويی سې، او پړيک او لککس گڼ نعمت اودأی ونتهوان کېويا آمان، او الله ﷻ س پچوالا پيغمبر حضرت محمد ﷺ گه الهي پروالا پيغام تي که (پړيک) سې، درود ماکس. کورکم گه چېنې تاړا سې، ۱۳۹۷ هجري شمسي سال مولېنيس سال نامېدې مسمی بيک. ميسي خاترې اما بيی بايوي وطنستن لړېني او وړلېنيس نظمي اساسی بدلېني او تحولتنا شاهدي تې؛ لړيکالا، يادهکېکالا، کتاب، مکتب، ادارا او والدينس شورا، افغانستان مولېنيس نظمستا شه اساسي عناصر باين گورېگا، گه لړېني او وړلېنيس وشيک او پوړاپېني کوچه مهم نقش دارا. انخول مهم گالا گوچه افغانستان مولېني وزارتس ډشتلگريس مقام، وطنس لړېني او وړلېنيس نظامستا رشد او وشيک شاړان کوچه اساسي تغييرتنا اچيک کوچه متعهد سې.

ميسي خاترې تعليمي نصابس اصلاح او وشېکي مهم اولويتېلايه اودای سن. مندو رکم مکتب، مدرسا او جم دولتي او خصوصي تعليمي نهادېلايه کوچه، درسي کتابېلاينا محتوا، کيفيت او توزېع آنتې پامپړي مولېني وزارتس لمپلاينا سرييکه جای دارا. امه باور داراگس، گه باکيفيت درسي کتاب داريک دې اوړتا، لړېني او وړلېنيس اساسي هدفېلاينې پوله نه باکمان.

اوچېوي هدفېلاينې پوليک او بکار تعليمي نظام منجه اچيک خاترې، اکالي نسلس وړلېکالي حيثېدې، وطنس چېکه اڅ وتلېکالي لړېکالي، استادان او مسلکی مديرنه اودای بو احترمېدې اېړاکم، گه بالکولنې درسي کتابېلاينا تدريس، او محتواس گړېني کوچه، هيچ رکم کوششې مه پچه کدن، او اي فعال او ديني، ملي او انتقادي تفکر پلا سنهوي نسلس وړلېني کوچه، کوشش کن. هر دواس تعهدس نونگا کېک او مسؤوليت منکس حس پلا، امِه نيتېدې پړنې آنجودن، گه نن دواسې بيی بايوي ياده کېکالي وکا اکالا کوچه، پوړا پېوا افغانستانس معماران، او جامعاس متمدن او موثر تکاليا تن.

مندو رکم بکار او بيی بايوي ياده کېکالې اودای، گه وطنس ارزشوتي سرمايیی آن، اېړاکم، تا فرصت اودای نپا گورن او ياده کېنيس پروسا کوچه کنجکاو، زيرک او فعال وانټ گورېکالې پيري، او لړيکالاس احترام پلا، لړيکالا اودای بکار او موثر استفادا کن.

آخر کوچه لړېني او وړلېنيس جم مولېکالي او تعليمي نصابس مسلکی همکارنه اودای، گه امِه کتبس لکيک او آمادا کېک کوچه بو کوشش کېويا سن، منيک کاکم، او گن اللهﷻ دربار اودای مې آنتې امِه پاک او انسان جوپېکالي پندې کوچه کاميابيا اېړاکم.

معياري او پوړا پيوا مولېنيس نظام او انخول آباد او پوړا پيوا افغانستان آرزويدې گه خلکي تانکواک، مولېکالي او آسودا تې.

مولېنيس وزير

دکتور محمد ميرويس بلخی

فهرست

حمد

الله تعالی بو ګڼ ذات آس، سانګ، آسمان او چیه دنیا تیس پیداکېوی شي.

الله ﷻ بو رحم کېکالاآس، کمي ګه تانک ګناه او غلطي آنتي متوجې بې او بخشش ایرېي، الله ﷻ تي عفو کېیي.

- الله ﷻ ذات بارایه کو فکر کیدا؟
- تمام مخلوق کې پیدا کیکن؟
- ایمه الله پاکې کووات پینبدا؟

قـــدرتي به پېنان سي — پـــیدا زمین آسمان سي

تبني بو مخــــلوقتي — عبـادتـي سـران سـي

جـمکه مه مخلـوق آنتي — روزي ایچـکه ونتهان سي

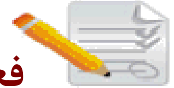
لٔمبس سـره پـولـبکي — نامستــیدي آسان سي

تیـنه مخلـوقه اوداي — اکـبس نامـه انسان سي

مـم بنـدا گناهکار آم
نامې رحـیم رحمان سې
هـر کـاو گه لکان کا کم
صـفتې بـې ماوان سې

پړانس موټېي مقصدي:

دنیاس چیکه مخلوقي، الله ﷻ پیدا کیـکن. بنـدگان بایـد تـیس قدرتـستا پېنـدن. چیکـه استوېنې الله تعالاس شې. سه تانک بندگنه شره بو مهربان آس.

فعالیتېلا:

١. یاده کېکالي چې متني اي وارېدي پړدن.
٢. یاده کېکالي متني پړدن او موټېا مقصدستا کدن.

اکوړې لغتنا معنیی کتاب فهرست کوچه لادا او جملایه اچدا.

رحیم

ماوان

مخلوق

اکوړوالي اوکتنې جواب ددا:

- چیه مخلوقات کي پیدا کیچین؟
- الله ﷻ گڼ ذات بارایه اغت کدا.
- یاده کېکالي کدن گه مه کي پیدا کیچین؟
- کددا گه الله تعالی کاو صفتنا وړي آس؟
- یاده کېکالي وار وار بدې الله (ج) س دو دو صفتي کددن.

یاده کېکالي متنس اي ونتېستا املا لکدن.

یاده کېکالي اي ورېس املستا اصلاح کدن.

گوشنگې لاّم:

یاده کېکالي الله تعالی صفت بارایـه کـاو خـط تانـک کتابچایـه کوچـه لکـن او وري دواس صنف کوچه پړدن.

نعت

حضرت محمد ﷺ چي مسلماننا پیشوا او نیک پندلړیکالا آس، تي ایک پلا چي دنیالش بیک او خلکني بکار پندلړیچان. اول وار امانت داري خلکه مي اودای یاده کېکن، سه هرکودن حق او حقیقتس طرفداري آییک.

- محمد ﷺ ي خلک کوته پنده وایچین؟
- خول حضرت محمد ﷺ ي آنتي آخرین پیغمبر کدین؟
- حضرت محمد ﷺ الله پاکس کاو منګل پیغمبري آس؟

محـمدس رویدي دنیا پیدا بــــوا سي

جـم مخلوقس زندګــــي که جوپوا سي

کـار کـه یـو ابـله دنیـایـه پـیدا بتـیـک

تیـدي پـت تـارا دنـیان هـای لـشلا سـي

یو پـیشـوان امـه ایـچ پنـده وېـویـا آمـان

هـم اول آس هـم آخـر مـعـلوم بـوا سـېِ

جـم عمر مـي بـو بـکار ڵمپلا کـیـیچـیـن

خلـکه گـرای میـکـه امـین مېـوا ســېِ

اندرا اودای خلـک لـش پـنـده وېـچـین

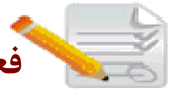
عـرب عجـم مـــنجه جـم فرق نووا سېِ

هر کودن حق حقیـقت هر کـیکه میـیکن

سـلام مي گرای هر کـار مران بوا ســېِ

پړانس موټېي مقصدي:

محمد ﷺ مسلماننا پند لړېکالا آس. حضرت محمد ﷺ زندگي کوچه دنیایـه جهالـت آییـک خو پیامبر ﷺ خلکنېِ اوچ پند لړېچان او جهالت اودای ژنګېچین.

فعالیتېلا:

۱. یاده کېکالي متنېِ دککه پړدن.
۲. یاده کېکالي متنېِ او بارا کنېدي پړدن.
۳. یاده کېکالي متنېِ معنا پلا پړدن.

یاده کېکالي اکوړي لغتنا معنستا کتاب فهرست کوچه پیدا او جملایه یتېدن.

۱- پرتوا ۲- ایچ ۳- مران

یاده کېکالي اکوړوالي اوکتنې جواب ددن:

- یاده کېکالي کاو جملا تانک پیغمبر ﷺ بارایه کدن.
- حضرت محمد ﷺ وري پیامبرنه منجه کووات پیامبر آییک؟
- یاده کېکالي کدن گه پیامبر ﷺ ي خلکنې کو خدمت کېچین؟
- یاده کېکالي حضرت محمد ﷺ س بیی خصوصیته بارایه اغت کدن.
- حضرت محمد ﷺ ي خلکه منجای کو نوېکن او تېنې کو دېکن؟

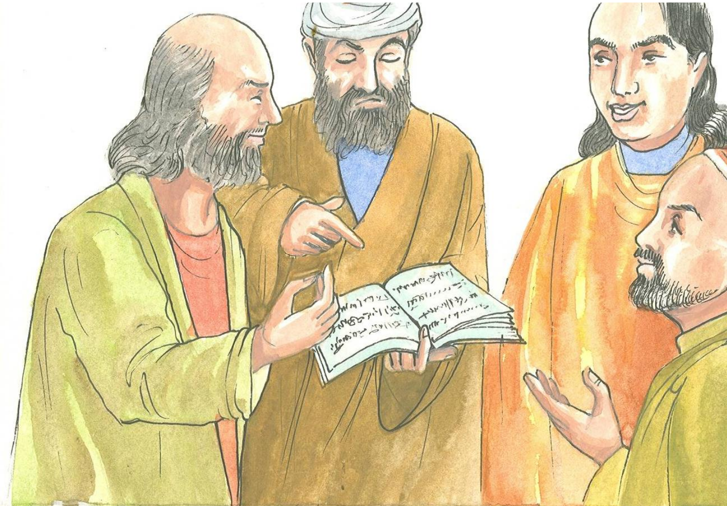
یاده کېکالي متنې دو جملا تانک کتابچایه کوچه لکن.

- یاده کېکالي اي وري آنتې چار جملا املا کدن او اي وریس املستا اصلاح کدن.
- یاده کېکالي تانک خوشې دې اي لغتې معنا او جملایه یتېدن.

گوشنگې ڵام:

- یاده کېکالي متنې کتاب رویدي تانک کتابچایه کوچه لکدن او وري دواس صنف کوچه پړدن.

مولېکالي

عالمان خلکنا نېک پنډلړېکاليا آين، ته هر کودن اېړېن ګه تانک وطنستا ترقي بل شاړېدن. خلک بايد مولېکالي اغتني کاړجان او تېناعلم او تجربايه اوداى مثبت ګتڼا استه اچن. مولېني انسان زندګي کوچه بو رول دارا او ضرور شي ګه هر انسان استه اچدن.

- مولېکالي جامعا آنتي کاو فايدا پولېين؟
- مولېکالېنا خدمتي جامعا آنتي کو شي؟
- مولېکالي جامعاى چو بل شاړېدن؟

هر کوته جامعا کوچه مولېکالي او بکار خلک زندګي کېن. خلک او جامعا مولېکالېني بو ضرورت دارېن. کوته جامعا کوچه ګه عالمان او مولېکالي خلک نه تن، سه جامعا کودن به پوړا نه پا او همېشا پچبل درا. کوته وطنه ګه مولېکالي خلک موجود تن، تيس خلکي مولېني او علم تلن شاړياکن. ميسي خاترې مولېکالي او عالمان جامعا کوچه پند لړوېکالي نامې دې پېنوي

آین. مولېکالي خلک تانک جامعاس خلکه نه مولېني شامېک اندرا تې، مولېني او علمس لوشستا بل نېیکن او کوشش کېن که جامعستا خیر، شیم او بایيشتېگري تلن شاړېدن. عالمان کوشش کېن گه خلکه دین او شریعت حکم اودای خبر کدن. خلک تانک او ورېنا حقوقنستا پېندن. خلکه لېونگري او سم زندگي بلې تشویق کدن. مولېکالي خلک جامعا کوچه بو اوړې مقام داریاکن، خلک تېنا اغتېلاینې کاړ جبن او عزتي کاگن. کمې گه مولېکالي خلکه اغتنې کاړ نه جیاکن، ته خلک هر کودن زندگي کوچه بو مشکلته پلا دوراندور بیاکن. یو بکار شې گه عالمان او مولېکالي خلکنا اغتي ارېن بن او تې اودای بکار پند گورېن بې، مي خاترې گه تېنا اغتي، تل خلک او جامعا نپایه شن. علم او مولېني جامعا پوړا پېک خاترې بو ضروري شې گه یو ضرورت عالمنه او مولېکالې گرای حل با، تېنا علم او مولېنیس لوشه چېکه جامعا کوچه ویشا.

که انسنې پوړا نبیي مولېني سې

گڼ مقام آنتې پولېیي مولېني سې

اپړن بندا انچ دارا خو اندا آس

اندرتني که لُش کبیي مولېنې سې

(محمد زمان کلماني)

پړانس موتېي مقصدي:

عالمان تانک جامعا بارایه بیي نظر داریاگن او تي پوړا پېک خاترې بو کوشش کاگن. ته خلکنا او جامعا بیي او مچ کوچه مثبت نظر دیاکن. خلک تېنا نظرستا احترمي کاگن او هر اغتستا آنتې پړي کاگن. ایلای خلک آین گه تانک گوشنگې او قومي مشکلته عالمنه جرگایه او نظره دې حل کبدن. عالمان جامعای پوړا پېک بلې پندلړېني کیيکن، مولېني او سوادس لُشستا تانک خلکه منجه وونېیکن.

فعاليتپلا:

۱. ياده کېکالي اکوړي جملايه تحليلي پړدن.
۲. کوته وطنه گه مولېکالي خلک موجود تن، ته وطنس خلکي مولېني او علم تلن شاړياکن.
۳. کوته جامعايه گه کمي عالمنه اغت او پند لړېني آنتي کاړ نه جياکن، ته خلک هر کودن زندگي کوچه بو مشکلته پلا دوراندور بياکن.

اکوړي لغتنا معنيی کتاب فهرست کوچه لادا او جملايه يتپدا.

۱- پندلړېکالي ۲- وري ۳- گمبا

اکوړي اوکتني جواب ددا:

- خول عالمان جامعا کوچه لړېکالي نامي دي پېنوي آين؟
- جامعا آنتي عالمننا کوششي کو خاتري شي؟
- عالمان خلکه،کوته اغتېلايه اودای خبر کېدن؟
- خلک عالمنه اغتېلايني خول کاړ جبن؟
- عالمننا مقامي جامعا کوچه، وري خلکه دي خول اوړي شي؟
- عالمان خلکه مولېني کوچه کو رول دارياکن؟
- کمي گه عالمننا اغتي نه اربيکن، تي شره کو حال ايا؟
- ابمه تانک مولېني رويدي عالمنه بارايه اغت کدا.
- ياده کېکالي اوته عالمننا نامه گه کتاب يا وري جايه اريچين، کددن.
- ياده کېکالي دو دقيقا اي عالم بارايه بحث کن.
- دو ياده کېکالي اورن، اي ياده کېکالا ايکه عالم بارايه او وري ياده کېکالا ايکه اپړن آدمي ڵمېلا بارايه اغت کدن.

یاده کېکالي گه کوته عالمنه بارایه معلومات دارا تن، کتابچایه کوچه لکدن.

- متنس اصلي مقصدي تانک کتابچایه کوچه لکدن.
- متنس اي ونتہستا اي وري آنتې املا کددن.
- خالي جایلایه مناسب کلمایه دې پوردا!

علـــم او مـــولېني............. بـــو ضروري شـــې گـــه................ گـــرای حـــل بـــا، تېنا...............لوشه...... کوچه ویشا.

گوشنگې لاَم:

یاده کېکالي مولېني بارایه پنج خط کتابچایه کوچه لکن او اکالي دواس صنف کوچه پڑدن.

گوشینګ

گوشینګ اوسه جای شي ګه انسان لّه پیدا او تربیا با، که اي بندا ګوشنګي دوراړ عمر وتې، خو ګر به تانک ګوشنګي یادای نه کني او هر دنه تي یاده کېيي. هر بندا کوشش کیا ګه ګوشنګس کنه سنيي بکار او آباد یا سدورا تې، مي خاتري ګه هر کي آنتي شیم او راحتس جایه ګوشینګ شې، مي خاتري ګوشنګس بکار ننګا کېکي درکار شې.

- ابما ګوشنګو کوته جایه شې؟
- ګوشنګې خول هر که بیی بایي؟
- انسنس اولوالا محیطي کوتي شې؟

ګوشنګس کلمیی هر انسنس بیي اورا. ګوشینګ هر کیس اولوالا کنه سنیی شې، انسان، مال او چنچوړیک تانک ګوشینګ پلا بو مینا داریاګن. شوړینګ ګه کاو تانک ګوشنګې دوراړ ګرړن بې، ګر به جانستا تانک ګوشنګي پولېيي. هر انسنس زندګستا جای چنتها ګوشینګ او وطن ګڼ ګوشینګ نامې دې یاده بګا. هر کوتي ګوشینګوالا پګال آس او مېسه پګاله دې جامعا جوپا. ګوشینګ آیی، تاتي، لېکولي او سېکولي اودای جوپوا شې. ګوشینګس خلکي اي وري

پلا مینا دارېن او احترام کېن. گوشینګ هر کیس وظیفیی او لمه معلـوم شـېِ. آیـي گوشـنګس نظم او تاتي گوشنګي دوره لام کیا او گوشنګس ضرورتي برابر کېیی او آیي او تـاتي دویکـه اکتېـو اولاد تربیا آنتي کوشش کیاګن. هر بندا شره تیس گوشنګستا وضعیتي بو تـاثیر دارګـا. انـسنس اول والا وړلېک گوشنګي انجوېن بګا. کوتـه گوشـنګس خلکـي ګـه مولېکـالي او پـړوي آیـن. تـه تانک اولاد تربیا آنتي بو پړي کاګن او کوشش کېن ګه اولادي بکار تربیا بن. اوته خلک ګه اپـړن آین، پړني او مولېني اهمیت شره نه مولیاګن، ته کودن به اولاد وړلېک بارایـه بکـار تـصمیم درېِ نه بیاګن. ایلا خلک اېله فکره تیاکن ګه هر پندېِ دېِ تېِ، تېنېِ پیسا استه اچن، خـو مـي شره نه مولیاکن ګه اپړن او نه مولېکالي خلک آخر تانک جامعـا کنـدول شره بـار بیـاګن. کـووات ګـه گوشینګ هر انسان آنتېِ بو بکار جـای شـېِ او هـر کوتـه وري جـایېِ دېِ بنـدا تانـک گوشـینګ خوشحال تګا. درکار شېِ ګه تیس کنه سنیی به بکار تېِ. مـي خـاترېِ ګـه گوشـنګس آبـادي او جوپېکي به گوشینګ والا زندګي شره بو تاثیر دارګا.

گوشنګس پوړه باید سورېِ بلـي تـېِ، مـي خـاترېِ ګـه سورېس کـاڼي مکروبـه منجـای نېیـي او صحت آنتېِ بو ګتڼا پولیا. گوشینګ کوچه پینچاینا آنچکي به بو ضرور شېِ. گوشـینګ بایـد هـر کودن پاک رشـن بـېِ، پـاک گوشـینګ او پـاک کنـه سـنای دېِ بنـدا خوشـحال بګـا او صـحتي سستي درګا.

پړانس موتېي مقصدي:

هر کمېِ تانک گوشینګ کوچه دنیایکه ایا، لـي ګڼ او وړلېن با. هر کوته گوشینګ آنتېِ پګال مېن با او چنتڼا جامعای منجه اچي، امبسي پګاله دېِ اي ګڼ اجتماع جوپا. کمېِ ګه تانک گوشنګي بیی باییدن. سه چېِ جامعای به بیی باییدن. چېکنېِ درکار شېِ ګه تانک گوشنګي پاک او سدورا رشدن.

فعالیتېلا:

۱. اکوړوالي جملایه پړدا او اوکت آنتی جواب ددا:

هر کمېِ تانک گوشینګ پلا مینا دارا.

پګال اما چنتڼا او وطن اما ګڼ گوشینګن شېِ.

گوشینگ کوچه هر کیس لّمه معلوم شې.
هر بنداس بکار او ناکار وړلېکي تیس گوشنگستا اودای انجوېن با.
هر کمې تانک گوشینگ پلا خول مینا دارا؟

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

- پگال آنتي خول چنتا او وطن آنتي گڼ گوشینگ کدن با؟
- گوشینگ کوچه آیېس وظیفیی کو شې؟
- بکار گوشینگ انسان شره کو تاثیر کا؟

اکوړوالي لغته معنا کدا، تېنې جملا جوپېدا او تانک کتابچایه کوچه لکدا.

۱- پگال ۲- کاڼیی ۳- پینچا

جبېس دستور:

نام بو رقمې دارا گه تي اودای عام او خاص نامېلا شن.

عام نام:

عام نام یا اسم اېته شن گه همجنس جنه او یا شیه آنتې دلالت کیا اخول: ورگ، گولانگ، کشي، واړ او وري.

اي یاده کېکالا اوکت کې او وري جواب ددن.

- سور گوشینگ آنتي خول ضرور شې؟
- اولاد بارایه آیی ببابنا مسوولیتي کو شې؟

بندگنه دې غیر وري که تانک گوشنگې بیي بابیدن؟

مي بارایه دو جملا تانک کتابچایه کوچه لکدا او ایمني وکا نېوا یاده کېکالا پلا تبادلا کدا گه غلطیستا دربدن.

- یاده کېکالي دو گروپ بن. اي گروپ بکار گوشنگس خصوصیتي او وري گروپ ناکار گوشنگس خصوصیته تانک کتابچایه لکدن، هر کوته گروپس اي اي یاده کېکالیی صنف پوره پړدي او وري یاده کېکالي غلطیا دربدن.

گوشنگې لّام:

یاده کېکالي بکار گوشینگ بارایه پنج جملا تانک کتابچایه لکن اووري دواس صنف کوچه پړدن.

خلکه پلا دوستي

چکه انسانان اجتماعي زندګي دارياګن، مي خاترې اي ورېس کمکستا آنتې ضرورت پيدا کېن. که اي انسان کاو پيسا او مال داراتې او زندګستا چېکه مشکلي حل تې، خو ګر به ورې کومک آنتې ضرورت پيدا کيا او کودن به زندګيس مشکلستا کېولا جانېدې پوړا نې نه ببيې، مي خاترې ضرور شې ګه انسانان اي ورېس دوستان او اي ورې پلا مينا داراتن.

- خلکنا سمړنيا کو فايدا دارا؟
- انسانان کووات زندګي دارېن؟
- انسانيتس پورا بکستا پنده کوتي شې؟

کووات ګه انسانان اجتماعي زندګي دارېن، مي خاترې اي ورېس سمړني او کومک آنتې ضرورت پيدا کياګن. هر انسان آنتې در کار شې ګه ورې پلا سمړني او همدردي کې او سختي او ضرورت دنه ملتني کومک کې. هر انسان شره ببيي او مچ حال ايا که اي ورې پلا نه سمړن، بو مشکل منجه ايا او زندګي بکار پوړا نه پيا. هر کمې ګه کې پلا بيي کيا، سه حقيقت کوچه تانک جانې پلا بيي کيا، که ورې دواس تې شره کوتي سختي ايک، چېکه تيس استه درېدن او کومک ملتنې کاګن. ايکه بکار انسنس ديني او اجتماعي وظيفيي شې ګه ورې خلکنا درکرې

بې او سختي کوچه ملتني آست پوړا کې او دنیاس چې خلکه پلا مینـای تانـک انـساني فـرضي بایدن. هر بندا پلا چې ڵمه کوچه شیرین جبې دې اغت کې، تانک ویړ او رگنستا کوچـه خلکنـا مینستا وړلېدن، مي خاترې گه یو انسانیتس بو اوړې درجیی شې. انـسنس زنـدگیا مـي خـاترې نه شې گه کېولا تانک جانستا آرام کېدن. درکار شې گه وربنا آرامستا به پام کوچـه دربـدن. هـر بندا آنتې لازم شې گه کاران او انتقام گورېک جایه بخششس روحیستا جانې کوچه پیـدا کـدن، مي خاترې گه اصلي خوشحالي بخشش کوچه شې، نه بدل او کاران گورېک کوچه. موتېا یو گـه انسانیتس پورا بکستا مهم پنده خلکنا بیي بایني او بندگنه پـلا سـمړني او همـدردي شـې. امـه باید چېکه بشریت پلا غم او خوشحالي کوچـه جانـستن اکتهـو بایمـان، مـي خـاترې گـه ورې پـلا مینا، حقیقت کوچه تانک جانې پلا مینا او محبتس معنیی شې.

پړانس موتېي مقصدي:

انسانان باید اي وري پلا همدردي داراتن. اي وربس بیي او مچـستا کوچـه جانـه شریـک کـدن. مي خاترې گه هر بندا اي وري کومک آنتې ضرورت دارا. در کار شـې گـه چېکـه انـسانان کېـولا جانې فکره نه تن او کېولا تانک جانې نپا خاترې ڵام نه کن. هر کوته ڵمې کوچه تانـک جـانې او خلکنا خیر او گټنستا نظره دربدن.کمې گه کېولا جـانې آنتـې ڵام کیـاتې او خلکنـا نپـستا آنتـې پړي نه کیاتې، سه خلکه منجه کېولا درا او کمې به تیس پرویي نه کاگن.

فعالیتپلا:

۱. یاده کېکالي متني دککه پړدن.
۲. یاده کېکالي متني اي اي پرگراف پړدن.
۳. اي یاده کېکالا متني پړدن او وري مفهومستا کددن.

امه لغتنا معنیی کتاب فهرست کوچه لادا او جملایه یتپدا.

۱- موتېا ۲- سمړني ۳- کاران

اکوڕې اوکتنې جواب ددا:

- انساننې خول ضرور شې گه اي وري پلا سمڕنې کن؟
- که کمې ورې پلا سمڕنې نه کې، تیس کو عمل پلا دوره با؟
- انسانیتس اوڕې درجیی کوتي شې؟
- خلکه پلا مینا حقیقت کوچه کي پلا مینا شې؟
- امه باید تانوک او همسایا پلا کووات تمان؟
- انسانیتس وظیفې کوتي شې؟
- کي گه کي پلا مچ کېویی تې سه بدلستا گوردن یا تي بخشدن؟

اي یاده کېکالا خلکه پلا بیې سلوک بارایه دو دقیقا اغت کې.

- اي یاده کېکالا او تي بارایه گه خلکه پلا مچ سلوک کاگن اغت کې.

- دو یاده کېکالي اورن، اي بیې آدمې او وري مچ آدمې بارایه اغت کدن.

یاده کېکالي متنس اول پرگرافي تانک کتابچایه لکدن.

- یاده کېکالي متنې کاو خط اي وري آنتې املا کدن.
- متنس اصلي مطلبستا تانک کتابچایه لکدن.
- یاده کېکالي خالي جایه مناسب کلمایه دې پوردن :

هربندا آنتې لازم شې..............جایه................ پیدا کدن.

مي خاترې.............. کوچه شې،................. گورېک کوچه.

گوشنگې ڵام:

بیې بایوي یاده کېکالي متنې موتي کېتا تانک کتابچایه کوچه لکدن او وري دواس تانک صنف پوڕه پڕدن.

لويه جرګا

لويه جرګا امه وطنس بو پوړه هونا عنعنيی شيږ.
حکـومتس جوپيکستا کوچـه لويـه جرګـا بـو ګـڼ رول دارا. افغانـستان تـاريخ کوچـه لويـه جرګـا واسطايدي بو دوړوي دولتيلاجوپتيينچ. مي خاتري افغانان لويه جرګا شره بو اعتبار دارياګن.

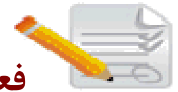
- لويه جرګاس اهميتي کو شيږ؟
- لويه جرګا کو خاتري داير بګا؟

لويه جرګا افغانستنس عنعنوي او ګڼ مجلس اوداى حساب بګا ګه همېشا اضطراري دنه او ګـڼ مشکل حل بک خاتري دربن بګا. احمد شاه بابـا ۱۷۴۷م کالـه پاچـايي پوليـک او افغانـستنس نامه جبن بيک. بو ګڼ لويه جرګا ګه تي کوچه بـو نمايندګنـه او قومپلايـه وانـټ ګـوربکن، شـير سرخ کوچه درېن بيک او احمد شاه بابا پاچا انتخاب بيک. يو اول والا لويه جرګـا آييـک ګـه تي دي پتاى وري پاچاينه به ضرورت رويدي لويه جرګا دعوت کبچين. چيـه دي مـشهور لويـه جرګـا غازي امان الله خان ګراى پغمان کوچـه دربـن بيـک، تي دي پتـاى کـاو وري لويـه جرګـا محمـد ظاهر شاه، داوود خان او حامد کرزى دنـه اساسـي قـانون تـصويب خـاتري جـوپېن بيـنچ. نونګـا

اساسي قانون کوچه، لويه جرګا اي صلاحيت والا مرجع نامې دې تصويب بوا شې. اساسي قانون کوچه کوته اغتس تبديليا، کېولا لويه جرګاس صلاحيتي شې ګه اعضيی اساسي قانون کوچه مشخص بوي آين. لويه جرګا اوسه مجلس شې ګه تي کوچه قومس ډشتيی، ناملي خلک، شلداړان، مولېکالي او تجرباوالا وريک او زييپ وانټ ګورياګن او مملکت سطحه مشکلته حل کييکن، مې خاترې مبنا تصميمي سرنوشت جوپېکالا شې. شه سال پوړا دو اضطراري لويه جرګا او اساسي قانونس تصويبي، ګه افغانستنس حاکميت او قانون تشکيل کوچه بو مهم رول داراييک. جوپېن بينچ. ابت خلک مه جرګا آنتې احترام انچبدې تارېن او تي تانک مشکلنا حلستا اکلا پنده بايیکن.

پړانس موټې مقصدي:

لويه جرګا اوسه جرګا شې ګه اي دوړوي دولتې يان جوپلبې. لويه جرګا کوچه جم وطنس نمايندګني وانټ ګورياګن او دولتس جوپلېکستا بارايه تصميم درياګن. اساسي قانونس تصويبي، کېولا لويه جرګاس وظيفيی شې. لويه جرګا ايکه جامعاس سرنوشت جوپېکاليی شې.

فعاليتېلا:

١. اکوړوالي جملايه پړدا او لويه جرګا بارايه پړي کدا.
٢. لويه جرګا کودنه او کي خاترې درېن بګا؟
٣. احمد شاه بابا کوته کاله باچاېې پوليک او افغانستنس نامه کودن جېن بيک؟
۴. اساسي قانون کوچه موضوعنا تبديليستا صلاحيتي کيس شې؟
۵. خلک خول لويه جرګا آنتې احترام انچبدې تارياګن؟

اکوړې لغتنا معنيی کتاب فهرست کوچه لادا او جملايه کوچه يتېدا.

۱- صلاحيت ۲- ناملي

ياده کېکالي متن کوچه عام نامه تاردن او کتابچايه کوچه لکدن.

اوکتني جواب ددا.

- لويه جرگايه گورنگ خلک وانټ گورېن؟
- لويه جرگا کي کوچه بو مهم رول دارا؟
- اولين لويه جرگا کوته گالايه درېن بيک؟
- اول وار کوتي باچا لويه جرگايدي باچايي پوليک؟

ياده کېکالي تانک کتابچايه کوچه اکوړي جملايه لکدن.

- چې دي مشهور لويه جرگا غازي امان الله خان گرای، پغمان کوچه درېن بيک.
- نونگا اساسي قانون کوچه، لويه جرگا اي صلاحيت والا مرجع نامې دي تصويب بوا شي.
- متن کوچای باچايننا نامېنستا تانک کتابچايه کوچه لکدا.

جبېس دستور:

خاص نام: اېسه نام شي که اي معين او پېنن بوا جن او يا شی شره دلالت کياتي اخول: يما، لغمان، اړسلا، کابل، افغانستان.

گوشنگي لاَم:

ياده کېکالي تانک تحقيق رويدي لويه جرگا بارايه معلومات استه اچن او تانک کتابچايه کوچه لکدن او اکالي دواس تانک صنف کوچه پړدن.

پاک ورګ

ورګ اي حياتي شی شپ ګه انسان، حيوان او نبات ورګپ دپ غير زندګي کـه نـه بيـاګن. ورګـپ دپ وطن البني او سدوري شپ. انسانان به هر شی دپ بو ورګپ آنتپ ضرورت دارين، خـو اوسـه ورګ ګه پاک او صحي شپ. ناپاک ورګ انـسان آنتـپ بـو رقـم نـاجوړي پيـدا کيـا او ايـلای دنـه انسنس لکستا باعثي بګا. مي خاترپ ضرور شپ ګه انسانان همېشا پاک او صحي ورګـپ اوداي لاَم ګورن.

- ورګ زندګي آنتپ خول بو مهم شپ؟
- اېمه کوته ورګپ پېدا؟
- کوتي ورګ صحت آنتپ بکار شپ؟

الله پاکپ انسانه تک خاترپ بو بو وسـيلا پيـدا کيچـين ګـه تي اوداي اي ورګ شـپ، ورګ زنـده جنني بو مهم شی شپ، که دنيايه ورګ نه تپ، انسان او وري زنده جننا زندي درکـي امکـان نـه دارا. دنيا کوچه چپکه الينه تاني او سدوره تاني ورګپ برکتـپ دپ منجـه اپګا. کـه ورګ نـه تـپ، چيکه دنيا سسوي دشتپ پيري بګا ګه تي کوچه کمپ به زندګي کپ نه بېګا. مي دپ تاړا بـا ګـه ورګ الله ﷻ س ګڼ نعمتي شپ او انسانان پيک، پچلبک، چپلا او ويـړ اونجيـک، موټياليـک او

ګل بوتاينا ورګ کېک خاترې اوداى لاَم ګورياګن. ورګ مختلف جاېلا کوچاى استه اچن بګا، اخول، ننديي، کټا، اونچړک او ګوڼا. مه چيه دې اونچړک او ګوڼاس ورګي پاک او پيک خاترې بکارشې، خو ايلاى خلک بو بې پروايي کاګن او ګوڼاس شرستا لسوا اوړيکن. که ګوڼاس شره ټنګوا نه تې، کودن ګه وايګن بيک، کوچيى چمبڼ ګيا، پو او ورې ناپاکي چنګا او ورګې ناپاک کبيي، مي خاترې درکار شې ګه ګوڼاس شره ټنګن بې او کاو دن آپېت کوچيى لون او کلور واين بې ګه مکروبي منجاى پن. ورې کومې ګه ګوڼاس ورګستا پاک ننګا کبيي، ګوڼاس پچکي شې ګه تي کوچه بايد سمټي چک ننګبن بن. ابت امه وطنه بو ګوشنګه کوچه برمايه دې ګوڼا کنوي شن او بمبايه دې کوچيا ورګ کنن بګا.

که چودې کمې اېړاتې ګه تانک جانه او تانک ګوشنګې خلکنا جانه جوړ لشدي کوشش کې ګه پکس ورګستا پاک ننګا کدن. مي خاترې ګه که کمې هر کاو جانستا او ګوشنګستا پاک رشدي خو ګه ناپاک ورک پکن، روند ناجوړ بګا او صحتي نشګا. او ته پګال ګه ګوڼا نه دارياګن او کټا يا ننديي ورګې اوداى لاَم ګورياګن، ته بايد اول ګاټيل ورګې صاف او ګر لوپکېدن ګه مکروبي منجاى پن. کوتي ګوڼا ګه شره لسوي شن، اکوړوالي اغتنا پام کوچه درېکي بو ضرور شې.

- مال او ککوړنې ګوڼا آنتې وکا ورګ دبن نه بن.
- کناراب بايد ګوڼا اوداى وست متر دوراړ جوپبن بې.
- بالکول ګوڼا اوداى دوراړ ننګا بن اي تلن چنکستا خطري شې او ورې تلن ګوڼا چمبڼ بګا که چودې ورګ چمبڼ تې، له صورت کوچه انسان آنتې ناجوړيس پنده لوسا. مي خاترې چېکنې درکار شې ګه ورګبس ذخيرايه مکروب خطر اوداى ننګا کدن.

پړانس موټي مقصدي:

انساننې ورګ اي ضروري شى شې، ورګې دې بندا زندا او وطن اليني شې، هر شى ورګې دې تازا شې، پاک ورګ وجود آنتې بو ضرور شې، ناپاک ورګې دې هر رقم ناجوړي پيدا بګا. ګوڼا بايد پاک جايه کنن بې او کوچيى کودن کودن لون او کلور واين بې ګه مکروبي لن.

فعاليتپلا:

۱. هر کوتي ياده کېکالا نوبتي دي متنس اي اي پراګرافي پړدن.
ياده کېکالي چيکه متني پړدن.
ياده کېکالي متني پړدن او مقصدي کدډن.

ياده کېکالي اکوړي لغتنا معنيي کدډن.

۱- چيلا ۲- کودن ۳- ګاټيل ۴- وکا ۵- لوسا

اکوړي اوکتني جواب ددا:

- کوتي ورګ پک خاتري بکار شي؟
- پک دي غير ورګي اوداې وري کو ڵام ګورېن بګا؟
- ورګ زنده جنني کاو ضرور شي؟
- که ورګ نه تي بندا زندا دره بېګا؟
- خلک خول پاک ورګ پياګن؟
- دو ياده کېکالي کدن ګه ګوشينګ کوچه کوته ورګي يتپيکن (کتها، نل او که ګونها)؟
- اي ياده کېکالا پاک ورګس نپيي کدي.
- اي ياده کېکالا ناپاک ورګس نقصني کدي.

ياده کېکالي اي وري آنتي متن کوچاى دو جملا املا کدن او اي وري املاس غلطستا دريدن.

- ياده کېکالي تانک خوشي دي کتابچايه کوچه ايکه لغت آنتي جملا جوپېن.
- ياده کېکالي دو ګروپ بن.
- اي ګروپ پاک ورګېس ګتېنيي او دو منګل ګروپ ناپاک ورګېس نقصنستا لکدن او هر کوته ګروپس اي جني صنف پوړه پړدن.

ګوشنګي ڵام:

ياده کېکالي صحت باراية کاوخط تانک کتابچايه کوچه لکن اووري دواس صنف پوړه پړدن.

آباد کیچي وطنم

هر افغان تانک وطن پلا مینا دارگا او اېړگا گه وطنستا آباد او خوشحال لشدي.
امه وطنه بو طبیعي ذخیرا موجود شن، خو ابت جا کـي اودای سـم لاًم گورېـویی نـه شـېِ. کـه اودای بکار نپا گورېن بې، بو بو مشکل حل بیاگن. اما خلکن بو وطن بیی بایکالي آیـن او تانـک وطنستا کوتي وطن پلا به برابر نه کییکن او تانک وطنستا بو بیی باییکن.

- وطن امه شره کاو حق دارگا؟
- خول چیه تکالي شره وطن حق دارگا؟

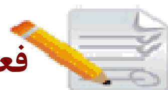
تو شیـــریني او هـر مریض درده درمان آی
مېــنه اړه ارمــان آی آباد کیـچي وطنـم
سمکه دنیا سـرای جـنت آی هر افغـــنس
اندر مایکي لُـش کاڼک غـــریب اوخنس
باغ حـرم کـوی بوگوي گل او بوسـتـان آی
دارو گلی نیـا خوشبوی تېنا لونگ کــــوی
جهانیان گرا لمــای اخـــل ملنگ کوی
تو آمرک کـوی پروي لعــلو مـرجان آی

وري چمن دي كه تېني دشتى بهتر سن
ام و كېلا دي پر كړكى بالاتر سن
سور و ماى پيري سم جهنه نمايان آى
هر چند صفتي كم دوري دي گر به كم سي
شير كوى ورگي هر رنځور اړه ملهم سي
سرحدى ميا سوچېكه سورنى كان آى

(سرحدي)

پړانس موټي مقصدي:

اما وطنن بو سدوري او هر بوتا او ورگي خلكېنستا آنتي دارو شي. يو وطن چېكه دنيا كوچه بو بيي نام دارگا. مي كوچه لعل، مرجان او وري قيمتي دانايناكاني موجود شن. وطنس جنگلي پړ كړكه دي پروي شن گه امني ام، كېلا او وري مېوا داركالي جل دي بو اوړي قيمت دارياگن. امه وطن كوچه بو قيمتي شيلاينا كاني شن گه ابت جا اوداى لاّم گوربوا نه شي.

فعاليتېلا:

۱. ياده كېكالي متني دككه پړدن.
۲. ياده كېكالي متني اُوبارا كنېدي پړدن.

اكوړي لغتنا معنيى كتاب فهرست كوچه لادا او جملايه يتېدا.

۱- آمرک ۲- اندرمايكي ۳- كاڼک

اكوړي اوكتني جواب ددا:

- خول وطن هر كي آنتي بو رس شي؟
- امه وطنه كو كو شيلا وجود دارياگن؟
- وطنس مهم جايلينستا نامه گوردا.
- افغانستان كوجكس كاني دارگا؟

اکوړې نظمې پړدا او اوکتنې جواب ددا.

– اندر مایکي لُش کاڼک غریب اوخنس
– باغ حرم کوي بو ګوي ګل او بوستان آی
– دارو ګلي نیا خوشبوی تېنا لونګ کوی
– جهانیان ګرا لمای اُخل ملنګ کوی
– نظم کوته بارایه کدوي شې؟
– جهانیان خول امه وطنې بیي بایيکن؟

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

- یاده کېکالي نظمس مفهومستا شره بحث کن.
- اي اي یاده کېکالا اوړي او وطن مینا بارایه اغت کدې.
- اي یاده کېکالا وطنس مولېکالي خلکنا نامه ګوردي.
- اي یاده کېکالا کاو لغته کددي او وري معنستاجواب ددي.
- یاده کېکالي اي وري آنتې دو خط املا کدن او اصلاح کچال بن.
- درسس مهم لغته تانک کتابچایه کوچه لکدن.

ګوشنګې ڵام:

اېمه وطن پلا کاو مینا دارېدا؟

مي بارایه کاو خط تانک کتابچایه کوچه لکدا او وري دواس صنف کوچه پړدا.

ټوک

اېمه پاګو

جوانان او بالکول اکالاس جوپېکاليا آين. تېنې درکار شې ګه دنـې اوداى بـو نپـا ګـورن، مطالعـا کن او معلم اغتنې کاړ جان او تل ګنېنجنا بکار اغته عملي کېدن.

- ټوک کي خاترې کدن بګا؟
- ټوک مېيلا وټنې شره کو تاثير دارګا؟

اي معلم تانک ياده کېکالېنې فعل لړوبيک، سه کداييک:

"اه پاګم، تو پاګيي، سه پيګا، امه پاګس."

ګر لړېکالاى ايکه ياده کېکالا اوداى اوکت کېکن: " مه پړان شره مولېکې؟"

ياده کېکالاى جواب دېکن: " آ ! مولېکم ګه اېمه چېکه پاګو او اه کېولا درياګم. "

پړانس موتېي مقصدي:

تېوک خلکه خوشحال بیک خاتري کدن بیاګن. مه تېوک کوچه یـاده کېکـالېني فعلـس ګـرداني کیـیکن. اوتـه یاده کېکالي ګه فکرستا معلم اغتني درېییکن، ته لړېکالاس هـر اغتـستا شره مولیـاګن او بکـار یـاده کیـیکن. خو کوتي یاده کېکالي ګه لړېکالاس اغتېنستا آنتي کاړ نه جیاګن، تـه درسـي بکـار یـاده کـي نـه بېییـکن ګـه میس اي مثالي تېوک کوچه لړېن بتیک.

فعالیتېلا:

۱. یاده کېکالي متني دککه پړدن.
۲. متني وار وارېدی اوبارا کنېدي پړدن.

اکوړي لغتنا معنیی کتاب فهرست کوچه لادا او جملایه یتېدا.

۱- لړېکالا ۲- یاده کېکالا ۳- اوکت

اکوړي اوکتني جواب ددا:

- لړېکالای صنف کوچه کو بارایه اغت کدچان؟
- یاده کېکالای خول غلط جواب کدکن؟
- وري یاده کېکالي تېوک شره ازنا ککن یا نه؟
- کوتي یاده کېکالېنا ګه تېوک یادیی تن، اورن او صنف پوړه کددن.
- تېوکي دي خول خلک ازنا کاګن؟
- ازنا خول صحت آنتي بکار شي؟
- اي یاده کېکالا تېوکي کددي او وري تیس معنستا مبدي.
- اي یاده کېکالا اوړي تېوک بارایه بحث کي.
- اي یاده کېکالا کدي ګه تېوک کو خاتري بکار شن؟
- اي یاده کېکالا جای او دنېدي ازنا شره اغت کي.

یاده کېکالي تېوکي کتاب روېدي لکدن.

- یاده کېکالي تېوکي اي وري آنتي املا کدن.
- یاده کېکالېناکه کوتي وري تېوک یادیی تن، کتابچایه لکدن او صنف پوړه پړدن.

ګوشنګي لاَم:

هر یاده کېکالا تانک خوشي دي اي تېوک تانک کتابچایـه لکـي او اکـالي دواس صـنف کوچـه پړي.

حضرت محمد ﷺ

حضرت محمد ﷺ مسلماننا پندلڑيکاليی او آخرين پيغمبر آييک. چيکه مسلمانان هر جايه او هر دنه تيس بکار او نيک خصوصيته اوداى ڵام گورياگن او تيس صبر او حوصلستا نمونا طوري يتيبکن. حضرت محمد ﷺ آنتي الله پاکي ياو صبر او گنڽ اڑ دياکن گه تيس شريا دشمني به، مه عملستا تاثير لبنه ايايک او تيس پند لڑينستا قبول کياينچ. درکار شي گه چيکه مسلمانان تانک گنڽ پيغمبرستانيک ال او خصلته اوداى ياده کن او هر لمي کوچه صبر او حوصلا اوداى ڵام گورن.

- حضرت محمد ﷺ س بکار خصوصيتي کوتي شن؟
- حضرت محمد ﷺ س صبر او حوصلستا کو نتيجا دياکن؟

اسلامس گنڽ پيغمبري حضرت محمد مصطفى ﷺ بارايه بو روايات موجود شن. بشرس لڑيکاليی تانک عمرستا کوچه، اوڑي اخلاق، پورا صبر او حوصلاس خاوندي آييک. الله ﷻ حضرت محمد ﷺ آنتي صبر او حوصلاس گنڽ اڑه دياکن. هر کووات سختي حل کيک خاتري غيرت او برابري اوداى ڵام گوريبيک، هر لمي مقابله بو صبر او حوصلا کياييک. اي مثالي شي گه هر انسان بايد تي پوڑه دريدن او شريى عمل کي. مين بگا گه کودن حضرت محمد ﷺ

جماعتې پایيک، اي يهودي مادا هر دواس شرى ڷونداى چمبڼ شى ونگياچ او محمـد ﷺ ي بـو زقلياچدي، خو حضرت محمد ﷺ مـه زقكـېِ بـو صـبر او حوصـلايدي وتېچـدي، يـو ڷام بـو دواس تكرار بيک، خو اي وارې دي يو ڷام بند بيک. دومنگل دواس پيغمبر ﷺ ي جماعته اوكـت ككـن گه هر دواس يهودي مادا مي شره چمبڼ شى ونگياچ،خو دو دواس دي منـا يـو ڷام نـه شـي بـوا، كودن گه نبي عليه السلامې يو اوكت ككن. ايكه جنې جـواب دېكـن گـه سـه مـادا ناسـاز بـوي اس. حضرت محمـد ﷺ نمـاز ادا كېـک دي پتـاى، يهـودي مـادا گوشـنگې گيـک او تـيس بيـې بكستا اوكتي كېكن گه يو اغت يهودي مادا فكر كوچه نه آچ. مـه مـاداى پيغمـبر ﷺ س صـبر او حوصلا شره شاباس مېكن او ڷي دواس پيغمبر ﷺ شره ايمان اچكن او مـسلمان بـچ. مـه مثـالې دې اېمنې معلوم بوا تې گه صبر او حوصلاس مرتبيى اسلام او قرآن كـريم كوچـه الله تعـالى ﷻ او پيغمبر ﷺ پوړه كاو قدر دارگا او بو اوړې شي.

پړانس موتېي مقصدي:

حضرت محمد ﷺ بو اوړې اخلاق او گڼ صبر او حوصلا داراييک. هر كمې گـه تي پـلا مچيـاري كياتياى، سه تيس جوابستا بيى دې دياييک، مچ كېكالا تانک ڷمې شره پـشېمان او لجاييـک او تي آپېت حضرت محمد ﷺ آنتې بو احترام كياييک.

فعاليتېلا:

۱. اكوړې جملايه پړدا او حضرت محمد ﷺ س بېي اخلاقنستا آنتې پړي كدا.

الف: بشرس لړېكاليى تانک عمرستا كوچـه اوړې اخـلاق، پـورا صـبر او حوصـلاس خاونـدي آييک.

ب: الله تعالاى نبي ﷺ آنتې صبر او حوصلاس بو گڼ اړه دياكن.

ج: حضرت محمد ﷺ ي يهودي مادا مچ مقابله خول صبر او حوصلا اوداى ڷام گورېكن؟

اكوړې اوكتنې جواب ددا:

- حضرت محمد ﷺ كوتي بېي صفتېلا داراييک؟

- يهودي مـاداس مـچ عملـستا پـوړه حـضرت محمـد ﷺ س صـبر او حوصـليى كـو مثبـت تـاثير داراييک؟

- صبر او حوصلا خول خلکه منجه بو قیمت دارگا؟
- حضرت محمد ﷺ س ببېي عادته بارايه وري کوتي روايات شن؟
- چېکه مسلمانان حضرت محمد ﷺ س کوتي عادتي پوړه درېدن او تي شره عمل کن؟
- خول حضرت محمد ﷺ ې يهودي ماداس مچ عملستا آنتي، مچېدی جواب نه دېکن؟

اي ياده کېکالا حضرت محمد ﷺ ببېي عادته بارايه اغت کې.

- اي ياده کېکالا يهودي ماداس مچ عملستا صنف پوړه کددن.
- وري ياده کېکالا حضرت محمد ﷺ صبر او حوصلا بارايه اغت کدي.
- اي ياده کېکالا تانک خوشېي دي اوري او حضرت محمد ﷺ س وري ببېي صفتېلايه صنف پوړه کددي.

ياده کېکالي حضرت محمد ﷺ صفت بارايه دو جملا تانک کتابچايه لکن.

- ياده کېکالي دو گروپ بن، اي گروپ يهودي ماداس مچي او وري گروپ حضرت محمد ﷺ صبر او حوصلا بارايه لَه جملا کتابچايه لکن.
- هر کوته گروپس اي جني تانک لکنستا صنف پوړه پړدن.
- ياده کېکالي متنس اي ونېستا اي وري آنتي املا کددن.

اکوړي لغتنا معنيى کتاب فهرست کوچه لادا او جملا جوپېدا.

۱- لّوند ۲- پوړه

گوشنگي لّام:

ياده کېکالي متن بارايه اي موتېا مقالا لکن او اکالي دواس صنف کوچه پړدن.
ياده کېکالي دي کلما لکن گه اول حرفي (ب) دي آنجوبن بگا.

انسان

هر انسان خلکه او جامعا مقابله بو مسوولیت دارگا او اي بکار جامعاجوپېک کوچه رولي اهمیت دارگا. که چودي هر انسان تانک جانې فکره تې او خلک او جامعای یادای کندي او ته وطنس نظام اودولت کوچه کډوډي تي، مخل جامعاس خلکي بو مشکلته پلا دوراندور بیاکن، درکار شي گه هر انسان کېولا تانک جانې فکره نه تي، بلکه چیه خلکه او وطن غمه تې، مخل انسان آنتي بکار انسان کدن با.

- بیي انسان کي آنتي کدن با؟
- جامعا مقابله انسان کو مسوولیت دارگا؟

صحیح سې جم انسان آمان انسان اما نامېن سي

نامېدي کو نه بگا عمل کیاتي سه انسان آس

اېراتي نه اېراتي هر کو گه تي منجای پېگا

کوتي گه انسانیت پنده جان دیاتي سه انسان آس

ویړو کوچي خاتري هر دمدار آستو پا وېگا

اسه گه وري آنتي هوی ویاتي سه انسان آس

تانک مقصد خاتري بړایک به جان بڕگا

کوتي گه وري غمه جان بړاتي سه انسان آس

تانک حقس دفاع پنده هر که مبارزا کیا

اسه گه خلکنا غم اياتي سه انسان آس

جانېس غمي اودیې تي تخل تارا بو خلک آن

ورېنا درد او فکر که داراتي سه انسان آس

آن خلک که قامو جبېس غربت سره لجیاکن

کوتي که مه لاوتس درمان باتي سه انسان آس

تانک ننگ او ناموسس رشـنـې هر کیان ضرور سې
وربنا ننگو ناموس که رشـــاتې ســــه انسان آس
دنیایه که به نه آس چېکه تي آنتې بـــیی کداتن
کوتي که خبر فایدا وربیان پولیـاتې سه انسان آس
کلـــماني اورچ مه که دککه مه نې ﻻٓم کـــیاته
وخـت اود نبس قدري کـه مولیاتې سه انـــسان آس

(محمد زمان کلماني)

پړانس موتېي مقصدي:

هر رقم انسانان دنیایه موجود آیـن، کمـې بکـار ال او عـادت داریـاگن او کمـې بـو ناکـار، او سـه انسان خلکه اړه جای گوریا گه وري خلکه فکر کوچه تې، کېولا تانـک گتېنـا فکـره نـه تـې، تانـک جانې دې پوړا جامعا او خلکنا فایدستا اېرکالیی تې.

فعالیتېلا:

۱. یاده کېکالي متنې د ککه پړدن.
۲. یاده کېکالي نظمې معنا پلا پړدن.
۳. یاده کېکالي مشکل لغتېلایه یاده کدن.

بیي بایوي یاده کېکالي، اکوړوالي لغتنا معنیـی کتـاب فهرسـته لادا او جمـلا جوپېدا.

۱- وېړ   ۲- هوی   ۳- براېک

اوکتنې جواب ددا:

- خول خلک اوته انسنې گه کېولا جانې فکره تې بیې نه بایيکن؟

- اوسه انسان گه تانک عمرستا خلکه خدمته وتېيې، کووات انسان آس؟

- دنیا کوچه اېکه انسنس نامه کي دې اوړې بگا؟

- خول چیکه انسانان باید وخت او دنې قدر شره مولان؟

- بیي بایوي یاده کېکالې اکوړې شعرې پړدا او تحلیل کدا.

جانېس غمي اودیی تې تخُل تارا بو خلک آن

ورېنا درد او فکر که داراتې سه انسان آس

- اي یاده کېکالا اوړې شعر بارایه اي مثال کدې.

- اي یاده کېکالا نظمې پړدي او مفهومستا سادي جبې دې کددي.

- اي یاده کېکالا بیی انسان بارایه اي جملا کدې او وري یاده کېکالا مچ انسان بارایه.

- اي یاده کېکالا اي لغت کدې او وري تیس معنیی مبدي.

- یاده کېکالي نظمس موتېي مقصدي کتابچایه کوچه لکدن.

گوشنگې ڵام:

یاده کېکالي انسانیت بارایه پنج خط تانک کتابچایه لکن او اکالي دواس تانک صنف کوچه پړدن.

شِت کدنا

شت کديک انوخل عمل شي ګه انسنې اوړې درجا آنتې پولبيي او خلکه منجه اعتبارس خاوندې بګا، کمې ګه علم او مولبني دارا، سه کودن به لاړ نه انا او تل شت کدا، مي خاترې ګه سه شت کدناس فايدستا شره مولبګا، خو کمې ګه نه مولبکالا آس سه فکر کياګه خلکه پوره لاړ او لاپه دې بندا اوړې بګا، مخل بندا تل خلکه شره ناپوينا ګمنې کيا، مي خاترې ګه تانکې علم او مولبني اوداى دوراړ آس.

- شِت کديک انسان شخصيت شره کو تاثير کيا؟
- اعتبار او اعتماد کووات استه ايا؟

شِت کدنا هر انسان او مسلمنس وظيفيی شې. کمې ګه شت نه کداتې، سه لاړ انکالا شره مشهور با او کمې تې اغت شره يقين او اعتبار نه کبن. اسلامس مبين دينې، شِت مبکس استوبنيا کيا او کمې ګه لاړ انياګن تبنا دنيا او آخرتې خوار تګا، تبنې خلک کم انچبدې تارياګن او جامعا کوچه کوتې حيثيت او اعتبار نه دارياګن. کمې ګه تانک وعدا او قول شره تړ نه تې، تې اغت شره کمې به يقين نه کاګن او سه بندا تانک دوستنه، يارنه او تانک پګاله منجه

جانستا تثبیت کې نه بېیي. هر کمې تي اغتنې شک انچېدي تاریاګن.مي خاترې چېکه عالمان او مولېکالي خلک، وطنس بالکول او جوانننې تاکید کاګن ګه هر لٔمه او هر اغت کوچه شِت کدن او لک دن جا شِت مېکې عادت کدن. یه بارایه کدن بوا شې:

(لاړېس مزلي موتېي شې). معنا یو ګه انسانننې شت کدنا دې غېر آزادي او خوشحالي ممکن نه شې. مه شِت مېکالي آین ګه دنیایه قوي آست داریاګن او چېکه تېنې احترام کاګن. لاړ انکې دې، ګوشینګ او جم جامعا منجه، باور او یقین منجای پیا او بې باوري دې کېن نه بېګا ګه اي جامعا آرام، بایيشتې او پوړا پې. شِت کدیک انوخل بکار شی شې ګه امه تي آنتې بو ضرورت دارېمان او سبا اما اولادن تي آنتې بو ضرورت پیدا کاګن. مي خاترې درکار شې ګه هر دنه شِت کدمان او ورېنې به شِت پندې لړوېمان.

پړانس موتېي مقصدي:

هر بندا باید تانک اغته او لٔمه کوچه شِت کدې، شِت کدیک انسنس شخصیتستا اوړې کېیي. کمې ګه شِت کدا چیه خلکه منجه هر اغتي اعتبار دارګا. کمې ګه لاړ انا سه بندا چیه خلکه منجه بې اعتبار نامې دې مشهور بګا. که سه بندا کودن کوتي شِت اغت به کدې تي اغت شره کمې یقین نه کېګا. که چودې کمې اېراتې ګه خلکه منجه اوړې لړې او اغتستا شره خلک یقین کن، هر اغته او هر لٔمه کوچه باید شِت کدې.

فعالیتېلا:

١. یاده کېکالي متنې دک دورېدې پړدن.
٢. متنې اوبارا کنېدې پړدن.
٣. اي یاده کېکالا متنې پړدي او وري مفهومستا کددي.

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

- شِت مېکالا بندا خلکه منجه کووات نام پیدا کیا؟
- خول کمې لاړ انکالا بندا اغت شره یقین نه کاګن؟
- شِت او لاړ، مه دویه کوچای بندا باید کوتي انتخاب کې؟
- شِت کدنا خول بکار شې؟

- اکوړی لغته کوچه متضاد کلما کوتي شن؟

(اعتبار، لاړ، بی اعتبار، اوړپ، شِت، اکوړپ).

- اي یاده کېکالا ایکه شِت مېکالای مثال ددي.

اي یاده کېکالا ورې آنتې دو خط املا کدې، اي ورېس املستا اصلاح کدن.

- یاده کېکالي اکوړپ دو لغته معنا او جملایه یتبدن.

۱- لاړ ۲- شِت

جبېس دستور:

جمع نام: جمع یا بوونا نام اېسه نام سپ گه لړک یا صـورت کوچـه مفـرد یـا اِکـلا او معنـا کوچـه جمع تې، اخول: لشکر، رما، آنا، ډلا، پوگال او ورې.

گوشنگې لاّم:

یاده کېکالي شِت کدنا بارایه موتا مقالا لکن او اکالي دواس صنف کوچه پړدن.

حکیمننا اغتپلیی

جامعا خوشحالي خاترپ حکیمنه بو اغتپلا کدیچین، ته خلکه نبک پندي بل شاړپییګن او خلکه خوشبختي خاترپ بو کوشش او تلاش کاګن. خلکنپ درکار شپ ګه مولپکالپ او حکیمننا اغتپلاینپ کاړ جان او تپ تانک جامعستا کوچه عملي کدن ګه خلک ایکه خوشحال او بکار وطنس خاوندنپ بن.

- حکیمانا اغت کي آنتي مبن بګا؟
- حکیمانا اغت کو خاترپ فایدا داریاګن؟

۱- هر اړه ګه استقامتس قوتي تپ، سه کوته دنه به نه موړګا.

۲ - کوته اړه ګه خلکنا سمړنیا تپ، سه بندا کپولا نه بګا.

۳ - بکار بندا اوسه آس ګه ورپنپ آزار نه پولپ.

٤ - دشمنپ مهرباني او احسنپ دپ موړیا.

٥ - بخشش بدل ګورپک دپ بکار شپ.

٦ - آزادیس چرغي تبلپ دپ نه، اشپ دپ شچا.

۷ - لّه شیه اودای نفرت کپ: ظلم، غرور، حرص.

۸ - لّه شیه پاک ننګا کدا: ویړ، جامعا، فکر.

۹ - وطن لّه طبقا خلکه دپ نشګا، بپ علم حاکم، بپ عمل عالم او کبر کپکالا غریب.

۱۰ - آییس خدمتي بو ګڼ عبادت شپ.

۱۱ - ماداس استه چمار دپ به ککړا شپ.

پړانس موټيي مقصدي:

حکيمننا اغتپليی، مولپکالي خلکنا مختلف نظري شن. گه خلکنـا بيـاري خـاترې کـدن بتيـنچ. مې کوچه نظافت، آييس حقستا پپنکي، خلکه پلا بيي وضيعت کپک، هـر کـي آنتـې دوسـتيس آست دپکي، ورپنې آزار نه پولپک، مادايىنا ککړه تـاني، ظلـم، غـرور او حـرص اوداى جـانپس دور ننگا کپکستا تاکيدي بوا شې.

يو مي خاترې شې گه هر کمې مي شره عمل کن، کـي کوچـه گـه اوړوالي چپکـه صـفت موجـود تن، سه اي مولپکالا او نيک بندا آس.

فعاليتپلا:

١. ياده کپکالي متنې چپ دورپدې پړدن.
٢. متنې ونتېتان اوړې کنپدې پړدن.
٣. متنې هر کوته اغتې معنا او تحليل پلا پړدن.

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

- خول خلک حکيمنه اغته شره بو يقين کاگن؟
- حکيمان خلکه بارايه کووات فکر دارياگن؟
- حکيمننا اغتي خلکه کوته پنده بل شاړپييکن؟
- حکيمننا اغتي خول وري خلکه اغته دې بو اهميت دارياگن؟
- حکيمنه اغته کوچه خلکنا گتنيی شې يا نقصنې؟
- کمې که حکيمنه اغته شره عمل کې، تي اوداى کووات بندا جوپا؟

اکوړې اغتپلايه معنا او تحليل کدا.

کوته اړه گه خلکنا سمړنياتې، سه بندا کپولا نه بگا.
آييس خدمتې بو گڼ عبادت شې.
ماداس استه چمار دې به ککړا شې.

ایمه تانک معلومات رویديې حکیمنه اغتېلایه بارایه بحث کدا.

- اي یاده کېکالا حکیمننا دو اغتي پړدي او وري معنستا کددي.
- یاده کېکالي کاو گروپه شره ونتېن بن، متنې پړدن او اي اي جن هر گروپس صنف پوړې اِن او اغت کن.

یاده کېکالي متنس دو جملی تانک کتابچایه کوچه لکدن.

- یاده کېکالي متنس کاو جملی اي وري آنتې املا کدن.

اکوړې لغتنا معنیي کتاب فهرست کوچه تاردا او جملایه یتېدا.

۱- حکیمان ۲- شچا ۳- ککړا

گوشنگې لاَم:

بیی بایوي یاده کېکالي متنس موتیا مفهومستا تانک کتابچایه کوچه لکدا او اکالي دواس صنف کوچه پړدا.

که کوتي وري حکیمننا اغتېلي یادو تن، کتابچایه لکدا او اکالي دواس صنف کوچه پړدا.

شيم

آرامي الله پاکس ګڼ نعمتي شې، هر افغنس وظيفيی شې ګه وطن کوچه آرامي او خلکنا خوشحالي خاترې کوشش کې. خلکنا خوشحاليا شيم او آرامي کوچه شې، کوته وطنه ګه آرامي نه تې او خلکي ډېني او هنچالي کوچه لتاړ تن لّه وطنه فقر، چوري، مارنا او بدبختي بو بګا. بالکول او کټاليک، پړيک او تعليم اوداى دوراړ درياګن او وطن تانک سيالنه اوداى پچبل درګا.

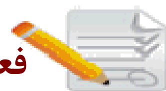
- شيم هر وطنس خول حقي شې؟
- هر ملت آنتې شيم کو اهميت دارګا؟

شيم هر ملت آنتې حياتي اهميت دارګا. هيچ کوتي وطن آرامي دې اوړتا پوړا نه پبګا. کوته وطنه ګه شيم نه تې، لّه جايه ممر او تانک کوچه هنچالي تګا او کمې به آرام زندګي نه دارياګن. که چو ايکه جامعا کوچه آرامي نه تې، فقر، نايني، قتل او بدبختي وطن کوچه حاکم بګا او کمې به شادي او خوشحاليس دورستا نه لشيکن. اما وطنن ګه بو سال کوچيی ډېني او هنچالي آييک، خلکي زندګي چې ونټه کوچه، اوته خلکه اوداى ګه وطنستا کوچه شيم شې، پشکن دروي آن. ميسي خاترې نن اما وطنن وري وطنه پلا برابري کېتان نه بېګا.که چو امه

وطنه به امن او آرامي تياى، وري وطنه پيري امه بـه هـر كوجـک داراتماناـاى او ابـت يـاو فقـير او محتاج نه تماناى. آرامي اوسه نعمت شي گه چېكه بايـد تي بيـى باېيـدن او تي ايـک پـلا تانـک باييشتګريستا لشدن او تي آنتي احترام كن. كوته دنه گه ايكه وطنس خلكي مولېكالي او پـړوي تن، تانک اوړي بيک او پوړاپېک بارايه فكر كن، اي وري آنتي احترام كـن اي ورېـس حقـستا نـه ادن. او وطن ميناكوچه آست په آست بن، لّه دنه شيم او آرامي وطنه حاكم بگـا او اوړي پېـک او پوړا پېک وطن كوچه حاكم بگا.كه چودي ډېني او ممر تي، ته خلک نه كومي يـاده كـې بيـاگن او نه آرام زندگي لشتا ببييكن. يو چكـه ډوپـنـيس تـاثيري شـي گـه سركـېلا، پلـېلا، گوشـينگېلا، مكتبېلا، شفاخانا او وري چي آبـادي دوړا بـوي شـن. خـو مـه چېكـه شـيم او آرامـي كوچـه يـان جوپياگن. مي خاتري چي دنياس خلكي شيم او آرامي بيي باييكن او اوته خلكه پوړه گـه آرامـي او اكټو زندگي ناييدن تستياگن. اما وطنن وري هر دن دي، نن آرامـي آنتـي بـو ضرورت دارگـا. كه چودي خلک آرامي استه نه اچن، نشيک او دوړني بو تي، خلكنـا بـه زنـدگيا نـشا او مـشكلته پلا دوراندور بياگن.

پړانس موټي مقصدي:

شيم بو ګڼ نعمت شي گه چيه خلـک تي آنتـي ضرورت داريـاگن. شـيم كوچـه خلكنـا فكـري او ذهني آرام او كوتي تشويش نه دارياگن. هر كمی كوشش كيا گه اولادنستا بكار وړلېـدن، سـبق شريی پړوېن او مولېكالي بندگان اوداى جوپېن. كودن گه خلک مولېكالي او پـړوي تـن، وطـن به پوړا پا او خلک آرام زندگي دارياگن. خو كودن گه وطن كوچه ډېنـي او هنچـالي تـې، خلكنـا زندگيانا آرام او وطن ترقي او پوړا پېک اوداى بي وانټ درا.

فعاليتېلا:

ياده كېكالي متني دک دوريدی پړدن، گر اوبارا كنېدي واروارېدي پړدن.

- بيی بايوي ياده كېكالي! اكوړي جملايه پړدا او آرامي بارايه فكر كدا،گر تانک نظرستو كددا.

شيم اوسه نعمت شي گه چېكه بايد تي بيي بايدن او تي ايک پلا تانک باييشټ او خوشبختـستا لشدن او تي آنتي احترام كن. كوته دنه گه ايكـه وطـنس خلكـي مولېكـالي او پـړوي تـن. تانـک اوړي بيک او پوړاپېک بارايه فكر كن، اي وري آنتي احترام كن، اي ورېس حقستا نه ادن، وطـن مينا كوچه آست په آست بن. لّه دنه شيم او آرامـي وطنـه حـاكم بگـا او اوړي بيـک او پـوړا پېـک خلكه او وطن كوچه ايا.

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

- خلک خول آرامي بيي باييکن؟
- امه وطنه گه ډېني آييک، کوتي کوتي جايلا نشلېچين؟
- کودن گه امه وطن کوچه آرامي ايتيک، خلک کوته ڵمه کوچه مصروف آين؟
- اېما آرامي خول کاينو آلا؟

اکوړې متضاد او مترادف کلمايه لړوېدا او تانک کتابچايه کوچه منظم لکدا.

شيم، ممر، هنچالي، نايني، دوړا، ډېني، آرامي، خوشحالي.

اي ياده کېکالا وطن کوچه آرامي بارايه اي دقيقا اغت کې.

- اي ياده کېکالا ډېني نقصنه بيان کدي.
- اي ياده کېکالا وري ياده کېکالا اوداى اوکت کې گه خلک آرامي آنتې خول خوشحال بياگن.
- درسس اصلي مقصدستا تانک کتابچايه کوچه لکدا.

گوشنگې ڵام:

ياده کېکالي آراميس گتېنستا بارايه اي موتېا مقالا لکن او وري دواس تانک صنف کوچه پړدن.

تو آی

آیي بو مقدس نام شپ، آیي اس گه انسنپ دنیایکه اچیي او تي وړلېیی او تربیا کېیـي او انوخـل انسانان جامعا آنتپ تقدیم کیاگه خلکنپ بو گڼ خدمتېلا کیا. که آیي نه تـپ انـسانان نـه آیـن او دنیا مفهومستا استای دبیي، آیي اوسه موجود گه بو زیات احـترمس وړي اس، خـصوصاً اولـدنپ بو ضرور شپ گه تانک آییس بو احترمي او خدمتي کن.

- چېه دپ بو دنیا کوچه که احترمس وړي اس؟
- هربندا شره آیي کاو حق دارگا؟

که هر چـو پېتا پـولیاکـم اړام تو آی
یـا هر کیدپ گران بـو تپ سرام تو آی

کـه پـړي هر چو بل کاکم خـود لشیاکم
خو اېسه گه بو گراتپ انچـــام تو آی

کو پړاتم اگت کیاتم مـجبــوري سپ
اگـه نه تپ یو، همېش به جـــبام تو آی

عقیــدا رویدپ دوریــم کعبا بل کېییکم
اگه نه تیـــدپ اوړتا قـــبلام تو آی

که آرام او خوشــال تې مم خوشحال آم
نارامســـتا دې جُــتا تې تنام تو آی

و پلولای جـــمکه عمر خدمتي کیا کم
چو پورا با اِحـــسنی تـــې سرام تو آی

ایلای کداتـــن یو که تې یاو شیرین اس
اوباري کنېـــدي مـــاکم آیام تو آی

(محمد زمان کلماني)

پړانس موتېي مقصدي:

آییس نامه بو مقدس شې. هر کمې آییس احترمي کیا. مي خاترې گه آي اولاد پلا بـو تکلیـف او زحمت وتیا. اولادې دنیایه اچي او تي وړلېیی او تربیا کېیي. چېکه خلک مي شره مولیاگن گـه آیي هر کي دې بو احترمس وړي اس.

فعالیتېلا:

۱. متنې اول دککه، گر اوبارا کنېدي پړدا.
۲. اي یاده کېکالا متنې پړدي او وري معنستا کدندي.

اکوړې اوکتني جواب ددا:

- اولاد تانک آیي آنتې خول بو احترام کیا؟
- اولادس وړلېکستا مسوولیتي بوکیس شې؟
- آیي ابمه زندگي کوچه کو رول دارا؟
- ابمه تانک آیی آنتې خول بو احترام کېدا؟

بیي بایوي یاده کېکالي! نظمې پړدا او اوکتني جواب ددا.

عقیدا رویدي دورېم کعبابل کېییکم.
اگه نه تیدي اوړتا قبلام تو آی
که آرام او خوشحال تې مم خوشحال آم
نارامستادي جُتا تې تنام توآی

- اوړې چار ډنگاینا معنا او تفسیرستا هر یاده کېکالا جواب دې.
- نظم کي بارایه لکوي شې؟

اي یاده کېکالا نظمس اي بیتستا پړدي او وري معنستا کددي.

- اي یاده کېکالا آییس حقېنستا بیان کېدن.
- یاده کېکالي نظمس موتها معنیی تانک کتابچایه لکدن.
- یاده کېکالي، تانک خوشې دي چار خط انتخاب کن او اي وري آنتې املا کدن.

گوشنگې لاَم:

یاده کېکالي کاو خط آیي حقې بارایه مقالا لکن او وري دواس صنف کوچه پړدن.

مخدر مواد

مخدر مودس یتېکي دي انسان مالي او جاني تاوان پلا دورنددور با. یو اوسه خطرناک مواد شي گه انسان وجود کوچه اي جای به جوړ نه درا، خصوصاً عصبي نظام بالکل تباه او برباد با. اوسه بندا گه نښاکیا، سه خلکه منجه اهمیت نه دارا او هر که اودای چوت کیاگن. مي خاترې گه سه نه خلکنا او نه تانک گوشنگوالاینا پرویی کیا او نه کوته شي شره آست دریا، هر کو گه استیی ایک گوربیي او لکني او اوته ویړي مواد شره یتبیي گه انسان آنتې زهر شي.

- مخدر مواد کو شې؟
- معتاد که آس او جامعا کوچه کو موقف دارا؟
- آیا مخدر مواد انسان وجود آنتې ضرر دارا؟

مخدرمواد نشه یي مواد اودای عبارت شي گه تیس بو یتېکستای دې، اعصبنا مرکزي سیستمس فعالیتي بدل بگا او تکراري یتېکستای دې رواني او بدني اعتیادس باعثي بگا. مخدر مواد طبیعي رقمي دې به موجود شي، اخول تریاک گه خشخاش بتا کوچای استه ایا او هم مصنوعي او کیمیاوي طوربدي لابراتواره کوچه جوپېن بگا، اخول هیرویین، مورفین، کوکایین، کودین او وري. مه مواده کوچای ایلای طب کوچه یتبکس قیمتي داریاگن او ایلای

دوايه کوچه کم فیصدي واين بګا. ميسي خاتري مه دواينا ضرورت دې بو يتېکي او ډاکتر هدايت دی اوړتا اېکي، بو خطر او زيان منجبکه اچګا. مخدر موادس يتېکي، خصوصاً پيچکاري پنديې دې، انسان وجود آنتې بو مضر او خطر ناک شې. نه کېولا مخدر مواد يتېکې دې رقم رقم مزمن ناجوړي اخول، سرطان، اړېس تستکي او زيړي منجه ايا، بلکې اجتماعي او اقتصادي مشکلات اخول، قتل، چوري، فقر، ګدايي، مادي او بشري سرمایاس تباه بکي به ملتني اکتهو شې.

اسلام مقدس ديني به مخدر موادس يتېکي ګه انسنس صحت آنتې بو ضرر دارا او جامعاي اخلاقي فساد بلی نبيی، منع کېيي او کمې ګه مخدر مواد قاچاق کوچه آست انياګن، انسان او انسانيتس دشمن نامبدې پېنيي، اوته خلک ګه مخدر موادې دوامدار يتېيکن او تېنا رواني تېنګان (وابستګي) شره بدل بواشې، تېني معتاد مېن بګا. اما بيي بايوي وطن افغانستان کوچه به بدبختي دې اي ګنات معتاد خلک ګه بو ارک ۱۵-۳۵ سال عمرې جوانان آن ګه خلک تبنې هيروئيني يا پوډري کدياګن. پوډري خلک جامعا اودای دور بياګن او خلکه منجه بې قدر او کم آنچې دې تارن بياګن.

خلک تې پلا اي مجرم پيري سلوک کاګن. مي خاتري ګه ته تانک جانېس دشمني او جامعا کندول شرای بار آن. حقيقت کوچه مه خلک ګه رواني مشکل او مخدر مواد ضرر اودای ناخبر آن، بې بندو بار خلکه پلا نېک او اورکېدې، مه جالې کوچه بند بياګن. يو چې جامعاس، اخول دولتي او غير دولتي موسساينا مسووليتي شې ګه معتادنه پندلړېني او سمړني خاترې اي وري آنتې استه ددن ګه مه بدبختي اودای چوتېني پيدا کن. بو مهم اغت يو شې ګه تداوي کوچه تې پلا اي مريض پيري چلند بې، نه مجرم پيري. که چودې معتاد پلا مخدر مودس اوړکستا خاترې نرم چلند نه بې، سه نېشا اوړيک آنتې اوسکېن نه بې او سخت چلند ملتني بې، کودن به اعتيادس اوړيکستا آنتې حاضر نه بګا.

مخدر موادس ضرري:

مخدر موادس يتېکي بو جاني او رواني نقصان دارګا ګه اکوړې لکن بتينچ:

- ويړېس دفاعي سيستمستا ضعيف بکي.
- مرکزي اعصبنا فعاليتس ضعيف کېکي.
- اړېس ضربنستا تيز بکي.
- شش او حلقېس سرطاني.

- باصرا، شامه او ذایقا حوسنا ضعیف بکي.
- اشپس فشرستا اوړې بکي.
- اشي کوچه چربیس بو بکي.
- اړېس تستکي.
- معتدس وجودستا کوچه بې حالي.
- تنفسي سیستم کوچه نایني.
- رواني اختلالات (خېگان، جگرخوني، کېولا نیک، نفس اعتمدس استای دېکي او نا امېدي).

پړانس موتېي مقصدي:

مخدر مواد نشه اچکالا مواد شي گه صحي نقصان اخول، سرطان، زیړي او اړېس تستکي پیدا بگا، مـي دې اوړتا وري بو اقتصادي او اجتماعي مشکل اخول، چوري، قتل، فقر، گدایي، فحشا او بېکاریس باعثي بگا.

فعالیتېلا:

۱. متنې دککه پړدا، متنې وار وارېدي اوبار اکنېدي پړدا!

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

- مخدر موادس یتېکي کو رقم نقصان منجه اچگا؟
- مخدر موادس روحي او صحي ضرري بیان کدا.
- درسېس مفهومستا موتېي او سادي جبېدي بیان کدا.

یاده کېکالي متن کوچای کاو جملا تانک کتابچایه کوچه لکن.

- یاده کېکالي دو گروپه شره ونتن بن، اي گروپ مخدر موادس اقتصادي او وري گروپ اجتماعي ضرر بارایه کاو جملا لکن.

لغتېلا:

اکوړې لغته معنا اوجملایه کوچه یتېدا.

۱- مخدر ۲- اعتیاد ۳- مزمن

گوشنگې لاَم:

یاده کېکالي مخدر مواد ضرر بارایه موتېا مقالا لکن او اکالي دواس صنف کوچه پړدن.

ننگرهار ولایت

افغانستان اي آسیایي مملکت شي او چار تلن ببلابېل وطنه پلا اوړوا شي. افغانستان تـل تانـک همسایایه پلا بکار سلوک او بکار روابطنا ابړکالیی آس. افغانـستان اي اسـلامي مملکـت شـي او ۳۴ ولایت دارگا گه اي وانیـی ننگرهـار ولایـت شـي، ننگرهـار ولایـت افغانـستنس شرقـي ولایتـه کوچای شي.

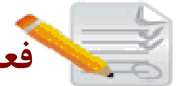
- ننگرهار ولایت افغانستنس کوته تلن چنوا شي؟
- کو شی تیس سدورا بکستا شره اثر دارگا؟

ننگرهار افغانستنس مهم ولایته کوچای اي ولایت شي گه شرقي ونتېس مرکزي یاده بگا. یو ولایت چار تلن کنړ، لغمان، کابل، لوگر، پکتیا او پاکستنس صوبه سرحد پلا اوړوا شي. ننگرهار (۲۱) ولسوالي دارا گه مهم ولسوالیا سرخرود،کاما، چپرهار، شینوار،گوشتا، مهمنددرا، لعل پور، حصارک، رودات، خیوه یا کبل او دره نور ولسوالي شن گه مرکزي جلال آبادس شاري شي. تورخمس بندري گه افغانستنس شرقي ونتېستا پاکستان پلا اوړېیي، ننگرهار ولایت کوچه چندوا شي. ننگرهار ولایته پشتون، پشه یي، تاجک او عرب قوم زندگي کاگن او دري، پښتو او پشه‌یي جبي دي اغت کدیاگن. ننگرهرس هاویی وبینده تپوا او ایمپنده معتدل تگا، یه ولایته دو نندي اي کنړس او وري کابلس اکتېو بیاگن. درونتېاس بنده گه جلال آباد شارآنتي وکا شي. مه ورگي

برکتې دي بو سنګې ورګ کېيی او الينې فصل کوچيی تستوي شې. امېمخول درونټاس برقستادی ننګرهار ولايتس بو جايليی لش شن. يه ولايته بو ترکاري کټن بګا او نارنج، مالټا او ليمونا کړکنستا مه شارس الينا او سدورا بکستا کوچه مهم رول ادا کېويی شې. امېمخول هډا او غازي آباد فارمنا، زيتون موتېنستا شارس سدورابکي لا بو کييکن. ننګرهار ولايتس خلکي هنرې بېي باييکن او مولېني پلا بو مينا دارياګن. بو شعر مېکالي، لکېکالي او هنرس بېي بايکالې يه ولايتې شره اوړې او اما ملي فرهنګن غني کېويی شې. توکل بابا، عبدالقدوس پرهيز، عبدالرحمن پژواک، ګل پاچا الفت، موسی شفيق، ملنګ جان، بينا، زيار، حافظ، بختيانی او وري ناملي شعر مېکالي، لکېکالي او مولېکالي خلک الي پوې اوړې بوي آين ګه بوينا کتبېليی يادګار درويي شن.

پړانس موتېي مقصدي:

ننګرهار به افغانستنس وره ولايته پيري، بو سدوري ولايت شې يه ولايته ګـڼ ګـڼ فـارمېلا موجـود شن، خلکي علم او هنر پلا بو مينا دارياګن. مه ولايـتس خلکـي پـښتو، دري او پـشه يـي جبـې دي اغت کدياګن.

فعاليتېلا:

متني دککه او ګر اوبارا کنېدې پړدا.

اکوړې جملايه پړدا او وري مولېکالي خلکه بارايه فکر کدا.

ننګرهار ولايتس خلکي هنرې بيي باييکن او مولېني پلا بو مينا دارياګن.

بو شعر مېکالي، مولېکـالي او هـنرس بيـي بايکـالې يـه ولايتـې شِره اوړې او اما مـلي فـرهنګن غنـي کېويی شې.

اکوړې لغتېلاينا معنيي کتاب فهرست کوچه لادا او جملايه يتېدا.

۱ - وَيېند ۲- تېوا ۳- اکټو ۴- ناملي

ياده کېکالي اکوړې اوکتني جواب ددن:

- ننګرهار ولايت کوته ولايته منجه چنوا شې؟

- ننگرهار ولایت کاو ولسوالي دارگا؟
- مه ولایتس مرکزي کوتي شې؟
- تورخمس بندري کوته ولایت پلا اوړوا شې؟
- جلال آباد کوته ولایتس مرکزي شې؟
- ولایتس مسوول جن کو نامېدي یاده بگا؟
- ننگرهار ولایتس هاویی کووات شې؟
- ننگرهار ولایت چار تلن وري ولایتنا نامه گوردا.
- اېمه کددا گه یه ولایته گڼ گڼ فارم کوته جایه شن؟
- اېمه کددا گه کوجک ننگرهار ولایت الینا او سدورا بیک کوچه بو رول دارگا؟
- دو یاده کېکالي تانک لامای شعر مېکالېنا نامه اوچېدن.

یاده کېکالي اکوړې اوکتناجوابي کتابچایه کوچه لکدن:

- یاده کېکالي ننگرهار ولایتس کاو ولسوالېنا نامه تانک کتابچایه لکن.
- یاده کېکالي نامليِ خلکنا نامه اي وري آنتې تختاشره املا کدن.
- یاده کېکالي تانک کتابچایه کوچه لکن گه کوته ولایتس کوته ولسوالي او کوته لامای آس؟
- خالي جایه مناسب کلمایه دې پوردا:

ننگرهارولایتس خلکي.............. بیی بایيکن او............... بو میناداریاگن.

بو شعر مېکالي................. یه ولایتې شره اوړې................. غني کېویی شې.

گوشنگې لاَم:

یاده کېکالي ننگرهار ولایتس وري مهم جایلا او شاعرننا نامه تانک کتابچایه کوچه لکن او وري دواس صنف کوچه پړدن.

مادائینا حقوقي

چې انسانان یانې وریک اوزییپ الله ﷻ س پیدا کبویا آن او جانې، اولاد، گوشینگ او جامعا مقابله اي رکم مسوولیت دېویا آن. مي خاترې که مه دویه کوچای ایکستا اودای مسوولیت گوربن بې، جامعاس لمه سم پوړا نه پېگا او وري وطنه اودای چیکه ونتهٔ کوچه پچه درگا.

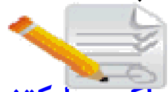
- زییپ جامعا کوچه کاو حق دارگا؟
- جامعا کوچه ماداس مسوولیتي کو شې؟

لځام جمکه ملتس اړون نفوسي آن. که مادا نه تې بندگننا نسلي نوا او زندگیا منجای پېگا. افغانستنې مادا گوشنگي لمه پلا وري بو لمپلا اخول قالین او گلم وبنا، خامک سویک او چېلا سویک به کاگن. لځام یاو لمه پلا گر به وریکه فشار لبنه آن او بو کم مادایني اجازا دېن بگا گه گوشینگ دې دوره لام کن. حال یو گه افغانستان اساسي قانون کوچه مادا او نریناس حقوقي اي رکم لکوي شن. مادا اسلامي شریعت قانون حکمبدي به یاده کبک او پړناس حقي دارگا. مي خاترې درکار شې گه کمې به تانک کتاِلکه مکتبې پېک اودای بند مه کدن. امبمخول اسلام کوچه به اي گنات مادا اخول حضرت خدیجه (رض)، حضرت عایشه (رض)، حضرت فاطمه (رض) او وري آیینچ گه ورگه کوی دوره به لام کبگایینچ. حضرت خدیجه (رض)، پیغمبرﷺ س لکه او اول والي مادا آچ گه اسلام دین شره ایمان اچکن او اول والي مادا آچ گه سوداگریس لمستا پوړا نبیاچ. تبسه لځامنا لمبنستا تاثیري شې گه نن دواس اما مادان به کېتا بیاگن، پړنا کن. ډاکټر، معلم، شوراس وکیلي او مامور بن او وریکه ملتن تانک وطن جوپېني کوچه کندول به کندول لام او خدمت کن. مادائینا حقوقي، ایکه جامعاس اساسي حقوقي شن.

ته حقوق ڵمبس حقي، اوړي یاده کېني او زندگیس شریکستا انتخابي شن. که چودېِ مه ڵام اودای گورېن بن، جامعاس اړون نفوسستا شره ظلم او ناروا بوا تي. کوتي جایه گه ظلم او ستم تي، ڵه جایه باید پوړا پېکس او ترقیس نامه به دوره گورېن مه بې. خوشحالیس اغتي شې گه نن اي اړه میلیون دې بو کټالیک مکتبې پیاگن او مادا دولتي او غیر دولتي ادارایه کوچه ڵام کاگن او تانک گوشینگ پلا مادي او معنوي سمړني کاگن. کوتي جامعا کوچه گه مادایني تېنا شرعي حقي دېن بتیک، سه جامعا ترقي او اوړي تلن شاړوا شې، ته جامعاس خلکي مولېني نظرې دی بو پوړا آن او هر دنه تانک وطن پوړا پېک او ترقي بارایه فکر کاگن او ایکه بایيشتې زندگیس خاوندني آن.

پړانس موټې مقصدي:

ڵجام جامعاس اړون ونټه اس. کوته جامعایه گه ڵجامنا حقوقي تارنا لېنه دربوي نه تن، سه جامعا ترقي نه کیا او پوړا پې نه ببگا. جامعا کوچه مادایںا رولي بو مهم شې. اېلومه مادا اس گه گېن گېن مولېکالي خلکه تانک کوپه وړلبیي اوجامعا او خلکه خدمت آنتې پوړا کبیي. مادا اي استې دي زانگوی لپبیي او وري استې دې دنیای.

فعالیتپلا:

اکوړي اوکتني جواب ددا:

یاده کېکالي متني دککه او گر اوبارا کنېدي پړدن:

- یاده کېکالي تانک معلومات رویدې مادایه بارایه اغت کدن.
- یاده کېکالي کدن گه ایکه گوشینگ گه مادا نه تي، سه گوشینگ کووات بگا؟
- یاده کېکالي کدن گه پړوي او اپړن مادا منجه کاو فرق شې؟
- چې جامعا کوچه مادا کاو اهمیت دارگا؟

زیيپ جمکه ملتس اړون نفوسي جوپبیکن، که مادا نه تي، بندگننا نفوسي منجای پیا.

اوړي جملایه اي یاده کېکالا املا مبدي او وري کتابچایه کوچه لکدن.

امه لغتنا معنیی فهرست کوچه لادا او جملایه اچدا.

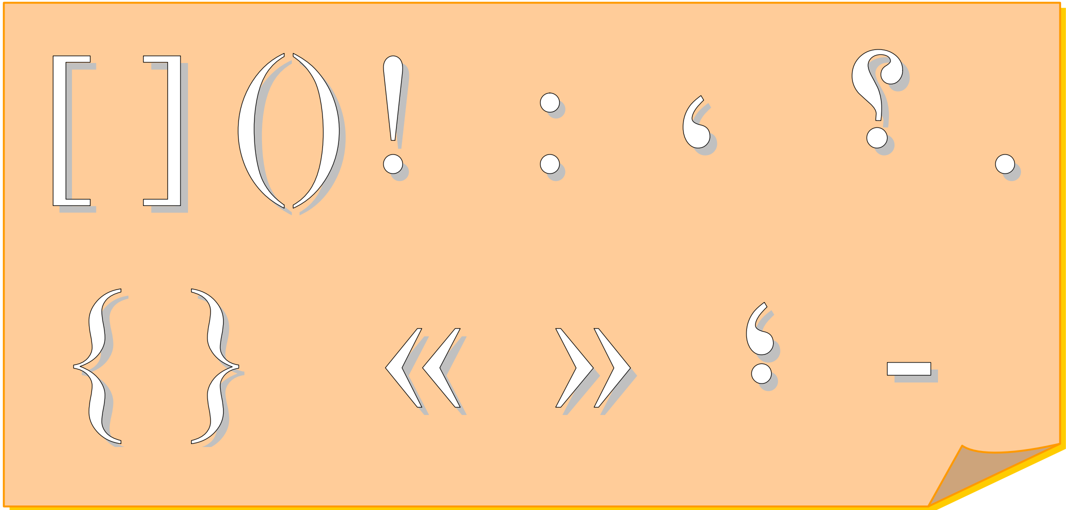
۱- اوړي یاده کېني ۲- پوړا پېک ۳- اي اړا

گوشنگي ڵام:

یاده کېکالي ماداحقوق بارایه موټا مقالا لکن او وري دواس صنف کوچه پړدن.

یاده کېکالي پنج انوخل کلما لکن گه اول حرفي (ج) دې شروع بگا.

لکنیس نشانیا

هر کي آنتې سوادس یاده کېکي بو ګڼ نعمت شې. هر کمې کوشش کیا ګه سواد یاده کېي او علمي سویایستا اوړي نادن، خو ایلای خلک آن ګه سوادې اساسي یاده نه کېیکن او یا خوشحال آن ګه لکیک او پړیک یادیی شې، خو کودن ګه خط لکیاګن، معنا او مفهو مستا شره کمې نه مولیا، مي خاتري ګه لکنیس نشانیا نظر لېنه درېن بوي نه شن، یو بو ضروري اغت شې ګه باید لکان کوچه لکنیس نشانیا تارنا لېنه درېن بن.

- لکان کوچه نشاني خول ضروري شن؟
- که لکني کوچه نشاني جېن نه بن، مفهومي کووات بګا؟

لکنا کوچه اېلای نشاني او علاما شن ګه خط لکیک او پړیک کوچه بو کومک کیاګن،کووات ګه اکوړي کدن بتینچ:

۱- کاما (،): یو نشاني واو جایه جملایه جدا کېک او اغته دونېک او انفصال خاتري یتېن بګا، اخول امه لکنا کوی:

کابل، ننګرهار، لغمان او کنړ افغانستنس ګڼ، ګڼ شاري شن.

ګه کي پلا مچ کیاتي، مچ لشاتي.

۲- وقفا (تستيک) (؛): يو نشاني مشابه جملايه آخر کوچه لکن بگا او اغته کوچه فاصلا دې زيات وقفا منجې که اچا. اخول امه لکنا کوچه: معلم بايد سبق لړوېک اصول شره موليـاتې کومې گه ميا؛ تي بايد ياده کېکالي شره ياده کېوېدي.

۳- ټکي (.): يو نشاني جملاس آخري ايا او وقفا دې بو فاصلا اچا اخول: وطنـې گـڼ خلـک امه شره حق دارياگن، امنې درکار شي گه هر دنه مي بيي نامېدي ياده کمان.

۴- دو ټکي يا (شارحا) (:): يو نشاني اوته جملا آخره لکن بگا گـه تي دې پتـاى شرح او تفـصيل اياتې. اخول: تو دو ڵام کياتي: اي يو گه لاړ نه مياتي، وري گه کي پلا کينا نه کياتي.

۵- رابطا (-): يو نشاني ايکه کلماس رابطيى وري کلما پلا لړوبيي. اخول: چار- پـنج جـن ايـنچ. که چو ايکه کلما اړي خطېس آخري او اړي وري خطېس اول کوچه ايوي تې يو نـشاني اول والي خطېس آخرستا کوچه جېن بگا گه دو منگل ونټه پلا رابطا ددن.

٦- قوس ( ): مه دو قوسې خط منجه اعتراضي جملا، خاص نام، عـددېلا او خـارجي کـلما لکـن بياگن اخول: مه دوسه کوچه پشه‌يي شعرس کتبي (پشه‌يي گلېنا) نامې دې چاپ بگا.

۷- تفريقيه [ ]: کـودن گـه ايکـه اعـتراضي جمـلا منجـه وري اعـتراضي جمـلا يـا کـلما ايـک. اکـوړ والا رقمې دې لکن بگا:

که شت مېم [الله ﷻ ی مندېم مه گورېچان] يو آدمي چورنه پلا آست دارگا.

۸- دو جوړي قوس، مميزه " "

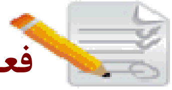
کودن گه اي لکنـا ايکـه کتبـې نقـل بگـا يـا کـوتي ورېنـا اغتـي اچـن بگـاتې، جـوړي قـوس نـشاني کوچه لکېمان.

۹- اوکتس نشانيا (؟) يو نشاني او ته جملا آخره ايا گه تيس مقصدي اوکت او پرسان تې.

۱۰- تعجب او حيران بکس نشانيا (!) يو نشاني تعجب، حيران، شـک، امـر او کنـې دنـه يتـېن بگا.

پړانس موټې مقصدي:

ياده کېکالي متنې پړدن او لکنيس نشانيا پېنـدن. کوتـه دنـه گـه لکـان کيـا تـن، مـه نـشاني يتـدن، کـه نشاني نظره درېن نه بـن، لکـان کوچـه مـشکل پـوړا بگـا او خطـې اوداى صـحيح مقـصد گـورېن نـه بگـا. مـي خـاتري گـه خطـې اوداى صـحيح معنـا او مفهـوم گـورېن بـې، درکـار شـې گـه لکيـک دنـه لکنـيس نشانېنې پورا پړي بې.

فعالیتېلا:

۱. یاده کېکالي متنې دککه پړدن.
۲. هر یاده کېکالا اي اي نشاني پړې.
۳. اي یاده کېکالا متنې زور کنېدې صنف پوړه پړدي.

یاده کېکالي اکوړې لغتنا معنیی کتاب فهرست کوچه لادن او جملاجوپېن.

۱- اړي ۲- یتبک ۳- شِت

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

- کاما (،) نشاني کوته جایه یتبن بگا، ایکه جملا کوچه لړویدا؟
- ټکي (.) جملاس کوتي ونتې لکن بگا، اي مثال ددا؟
- لکنیس نشانیا کو خاتري یتبن بیاگن. که یتبن نه بن، لکنا آنتې کو نقصان پولا؟
- لکان کوچه نشانېنا جبکي کو فایدا کیا؟
- ابمه کودن بې نشاني خطې پلا دوراندور بوي ایا؟
- بې نشاني خطبس پرکي کو مشکل دارگا؟
- متنې دو جملا خطبس نشانې پلا تانک کتابچایه کوچه لکدا.
- یاده کېکالي اي وري آنتې انخول املا کدن گه لکنیس نشانیا نظره دربن بوي تن.
- اي یاده کېکالا وربس املستا اصلاح کې.

گوشنگې لام:

یاده کېکالي کاو جملا لکنیس نشانې نظر لبنه دربک پلا تانک کتابچایه کوچه لکن او وري دواس تانک صنف کوچه پړدن.

قصا

ايګري ګه ايکه پوګال يا وطن بارايه تې، خو بو مهم او ضرور شې، که کاو لېوني تانک منجه اي او اکتهو تن، ته پوګال بو بايېشټ او خوشحال زندګيس خاوندني بياګن، خو که کوته پوګاله کوچه ډېني او اوان دواني تې ته خلکنا زندګيا بو تيک او نشوي تګا او دشمن شريی قوي بګا. يو اغت چې وطن سطحه به بتا بېګا.

- بوړېن آدمي تانک اوياني کو بارايه اغت کدچين؟
- ايګري خول بکار لاٰم شې؟

اي بوړېن آدمي هر دنه تانک او ياينې اتفاق او ايګري بارايه اغت کداييک. سه مياييک ګه اويام! که چودې ابمه ابړاتدا که دشمن شرو قوي نه بې او تي مقابله زور او قوتېدي تستده، درکار شې ګه تل ايګري او اتفاق اوداى لاٰم ګوردا. ايګري که سه ايکه ګوشنګس تې او که قومنا او وطنس تې، بو ضروري شې. مي خاترې خلک کدېن ګه بې اتفاقي دې ننديي تې ورګ سُسا

او ايگري او اتفقې دي، دشمن ضعيف، خلک خوشحال او وطن آباد بگا. بوړېن آدمي تانک اوياينې بو نصيحت کېکن او مي خاترې گه ته هر دنه ايگري او اتفاق کوچه زندگي کن، تاکيد خاترې کاو لوړيک ايړوېچين او چېکه اکټو ټنگچين. تانک اوياينې امر کېکن گه مې موړېدا. هر کوته پولّستا آنتې لوړکنا گړيا دېچان گه موړېدن، اوينستا شريی کاو گه زور کېکن، لوړيک موړې نه بېچين. يان مه لوړيک بوړېن آدمي اي اي دانا موړېچين. تانک اوياينې دوره ژنگېکن او کدکن: مېني بيي بايوي اويام! که اېمه تانک منجه بې اتفاق او جدا جدا تدا، اېما حالو به انوخل تې او هر دنه دشمن شرو قوي تې.که چودې تانک منجه مينا، دوستي، اتفاق، ايگري او لېونگري داراتدا، کمې به اېمه شره اوړې به نه بېگا او که تانک منجه بدنيتي او دشمني شره لتاړ تدا، هر کمزور دشمن به اېمه شره اوړې او قوي بگا، بې اتفاقيستو اوداى گټنا استه اچگا او اي اي موړېدو.

پړانس موټې مقصدي:

تاتي هرکودن تانک اولادنا ايگريستا اېړي او دوانستا شره خپا بگا. بوړېن آدمي، مي خاترې گه اوينستا آنتې عمل کوچه لړېدي گه که چودې اکټو نه تدا او اي وري اوداى جدا جدا عمر وتياکو، اي وري آنتې بيي نيت نه داراتدا، لَه دنه دشمن اېمه شره زور بگا او کېتا بيا گه اېمه اي اي موړېندو او که چودې تانک منجه اکټو تدا، اي وري آنتې نيتو پاک تې، کمې به اېمه موړې او جدا که نه بېوو. بوړېن آدمي لړوېکن گه ايگري بيی او بکار او دواني مچ لاَم شې او خلکنا تباهي او منجاى پېکستا باعثي بگا.

فعاليتېلا

۱. ياده کېکالي متنې زور کنېدې پړدن.
۲. مشکل لغته کتابچايه کوچه لکدن.
۳. درسېس مفهومستا دورېدې کددن.

اکوړې لغتنا معنيی کتاب فهرست کوچه لادا او تېنې جملا جوېېدا.

۱- بوړېن ۲- ايگري ۳- موړېک

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

- بوړېن آدمي خول بو لوړيک اکټو کېچين او تانک اويايني موړېک خاترې دېچين؟
- اوينستا خول مه لوړيک موړې نه بېچين؟
- لوړکنا اي اي موړېکي کو معنا دارگا؟
- بو لوړکنا نه موړېکي کو معنا دارگا؟
- اېمه مه قصا اوداى کو نتيجا گورېکو؟
- قصا کو بارايه لکوي شې؟
- ايگريس کونپيى شې؟
- اېکه گوشنگس خلکي دشمن پوړه کوته دنه قوي لړياگن؟

٤ اي ياده کېکالا ايگري بارايه دو دقيقا اغت کې.
- وري ياده کېکالا دواني بارايه دو دقيقا اغت کې.

٥ اي ياده کېکالا وري آنتې دو دو خط املا کدن او گر اصلاح کدن.
- ياده کېکالي متنې موتې کدن او تانک کتابچايه کوچه لکدن.
- اکوړې متنې تکميل کدا!

هـر کوتـه پولّـستا آنتـې لوړکناگړيـا..
....
....
.... او هر دنه دشمن شرو قوي تې.

گوشنگې لاّم:

ياده کېکالي دواني ضرر بارايه پنج خط لکن او وري دواس صنف کوچه پړدن.

آزادي

هر انسان الله پاکې آزاد پیدا کړیی آس او حق دارګـا کـه آزاد زنـدګي کـې. میـسی خـاتري اما خلکن آزادي بیی بابیکن او تیس استه اچک خاتري تانک جاني او مالي شرای وتیاګن.
آزادي پنده قرباني بارایه بو مثال موجود شن ګه کاو وطن پـلا مینـا دارکـالي خلکـه تانـک جانـه قربان او وطنس آزادیا دشمننه اودای ګورېویی شې.

- آیا آزادي آساني دې استه ایا؟
- افغاننه کاو سختي دې آزادي استه اچیکن؟

آزادي هر انسان آنتي بو ګڼ نعمت شي. اوته خلک ګه آزاد نه آن، ته کوتـه دنـه بـه ترقـي او پـوړا پېکي نه لشییکن او بندي پیري عمر وتیاګن. افغانستان اي آزاد وطن شې، کاو وار تانـک آزادي استه اچک خاتري اوته دشمننه مقابله ګه امه وطنس دربکستا نیتي دارګاینچ، جنـګ کـیکن او یه پنده بو شـهیدان دیچـین. افغانـه اسـکندر، چنګیـز، تیمـور، انګلـیس او روس مقابلـه جنـګ کېویی شې. میسي خاتري تاریخ کوچه ایکه آزاد ملت نامې دې پېنوي آن. انسان آزاد دنیایه ایـا او آزادي بیي بایي. اوته دولتېلا ګه وري ملتنا آزادیستا ګورېک خاتري کوشش کېن او ابړېن ګـه

ته ملتنا خلکینستا مزدور او لـواڼ جوپېـدن، مخـل دولتـپلا تانـک ملـتس خلکینـستا بـه آرام نـه اوړییکن، تې شره به ظلم او ستم کاګن.

که چودې انسان اودای آزادیا ګوربن بې، سه اوته چنچوړک پیرې بګا ګه قفس کوچه بنـد عمـر وتېګاتې او ڵیدې نفس دې.

مي خاترې خلک آزادي استه اچک آنتې تانک اشستا دېییکن مي دې معلـوم بګـا ګـه، هـر شی دی انسان آنتې آزادي بو ضروري شې.ایکه جامعاس خلکي تانک وطنس اجتماعي آزادي آنتـې مبارزا کاګن، خو مي پلا تانک فردي آزادیستا به بو بیي بایيکن. بیانس آزادیـا، زنـدګیس آزادیـا، ڵمېس آزادیا، ګوراولس آزادیا، مولېنیس آزادیا، سیاسي او اجتماعي ڵمنا آزادیا، اوتـه آزادي شـن که هر بندا تي خاترې مبارزا کیا، کـه چـو یـو آزادي اودای ګـوربن بـې، هـر قـسم قربـاني آنتـې حاضر بګا.

پړانس موتې مقصدي:

الله تعالای انسان آزاد پیدا کیکن، چېکه انـساننا آزادي بیـي اورا. هـر کمـې تانـک وطـن آزادي خاترې مبارزا او کوشش کیا، کوتي وطـن ګـه آزاد نـه تـې، تي کوچـه هـر رقـم مـشکلات موجـود تیاګن او خلکي آرام زندګي نه داریاګن.

فعالیتپلا

۱. یاده کېکالي متنې اوړې آوزې دې پړدن.

۲. یاده کېکالي هر پراګرفې پړدن او شریی اغت کدن.

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

- کوتي وطن ګه آزاد نه تې، تیس خلکي کو احساس کاګن؟
- خول آزادي هر وطن آنتې بو ضرور شې؟
- کي اودای ګه آزادي ګوربن بې، سه کي پیري بګا؟
- امه وطنې کوته پنده شهیدان دېچین؟

- افغاننه تانک آزادي خاترې کوته وطنه پلا جنگ کيکن گه تاريخ کوچه ايکه آزاد ملت نامې دې پېنوي شې؟
- ايکه جامعاس خلکي کاو رقم آزادي دارياگن؟
- کمې گه اجتماعي آزادي نه داراتې، سه فردي آزادي دارگا؟
- ايکه جامعاس خلکي کوته آزادي خاترې مبارزا کاگن؟
- ياده کېکالي تانک مولېني دې آزادي بارايه اغت کدن.
- امه خلکه گه کي پلا آزادي خاترې جنگ کيکن، دو ياده کېکالي مي بارايه تانک منجه مشورا او اغت کدن.
- آزادي بارايه اي ياده کېکالا اوکت او وري جواب دې.
- اي ياده کېکالا کدې گه آزادي کي خاترې بېي بايي؟
- ياده کېکالي اي وري آنتي کاو خط املا کدن او اي وريس املستا غلطيا درېچال بن.
- چي صنف اکوړې جملايه تانک کتابچايه کوچه لکدن.

افغاننه اسکندر، چنگيز، تيمور، انگليس او روس مقابله جنگ کيکن، ميس خاترې يو ملت تاريخ کوچه ايکه آزاد ملت نامې دې پېنوي شې.

- ياده کېکالي کتاب متن کوچای کاو متضاد کلمايه، تانک کتابچايه کوچه لکن.

گوشنگې ڵام:

ياده کېکالي آزادي بارايه اي موتړا مقالا لکن او وري دواس صنف کوچه پړدن.

کم اغت او بو ڵام کېک

انسان الله ﷻ ی پیدا کیکن گه کوشش او تلاش کې او تانک جانې آنتې، گوشینگ آنتې او وطن آنتې خدمت کې او الله ﷻ س عبادتي کې. یو چې مولېني او علم استه اچکې دې شره پولا او علم استه اچیک بو اغته دې نه بلکې، بو کوشش، مطالعا او بو ڵام کېکې دې ممکن شې.

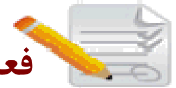
- کمې گه بو اغت او کم ڵام کیا، تیس اکالادني کووات بگا؟
- جامعاس پوړا پېکي کو پلا ټنگوا شې؟

بندگان تانک زندگي کوچه بو ڵام کېک آنتې ضرورت داریاگن. ڵمې دې اوړتا زندگي کېک، جامعاس ۹۵ فیصد خلکنې امکان نه دارگا. هر بندا ڵه دنه آرام او بایيشټ تگا گه ڵام او کوشش کې. مي خاترې ڵمې دې اوړتا کمې که نه بیا گه کومې حاصل او وري زندگیس ضروري موادي استه اچدن.

اي پړکالا، کسب یاده کېکالا، مامور، کارگر او دهقان، ڵه دنه تانک زندگي کوچه کامیاب بگا گه، بو اغته جایه بو ڵام کې، مي خاترې گه کوته شی کوچه به ڵمې دې اوړتا بدلېني اکالا نه شې. که چودې اي یاده کېکالا چې دواس قرار نې او اغت کې، سه هرومرو امتحان کوچه ناکام بگا. مي خاترې گه تیس ڵمه بو اغت کېک نه، بلکې سبق پړیک، لکیک او گوشینگی ڵمېس شره پولېکي شې. که نه ضرور ناکام بگا، بالاخره مکتب پلا بې علاقا با او مولېني او علم اودای بې وانټ درگا، مي خاترې هر بندا باید کم اغت کې او بو ڵام. ڵمې دې بنداس صحتي بکار او وري خلکنې آست درېک او سوال اودای به خلاص بگا. بو اغت کېک وري خلکه ڵمای کنیي او انسانس کامیابیستا پوړه دیوال جوپیا.

پړانس موټې مقصدي:

هر بندا ضرورت دارا گه ڵام کې او تانک زندگیستا احتیاجي دورکې بادن. بېکاري دې انسانس زندگیا پچه درگا، گوشنگې اعضایه کوچه به بې باوري او کینا منجه ایا. که چودې اي گوشنگس اعضیی تانک ڵمېنستا صحیح دني دې شره پولېدن، هر کوتي تانک وظیفستا شره تړ تن او بو اغته بجای بو ڵام کن، سه گوشینگ خوشحال او خلکي کامیاب آن.

فعالیتېلا

۱. یاده کېکالي متنې دککه پړدن.
۲. یاده کېکالي متنې اي پرگراف اوړې کنېدې پړدن.
۳. یاده کېکالي مشکل لغته معنا کدن.

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

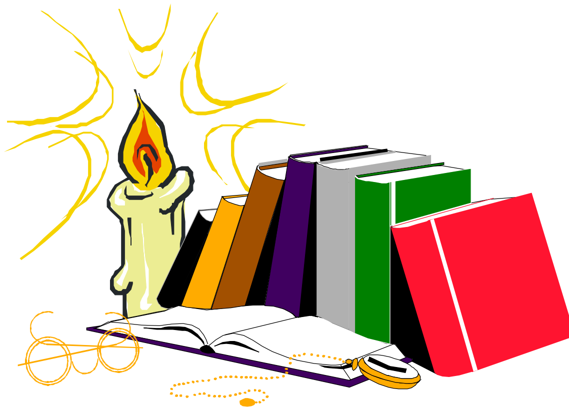
- انسان زندگي کوچه ڵمې آنتې خول بو ضرورت دارگا؟
- که چودې کمې ڵام نه کې تیس زندگیا کووات بگا؟
- اي پړکالا گه سبق نه پړې او چې دنې اغته دې وټېدن، تیس انجامي کو شې؟
- هر کوتي یاده کېکالا کدې گه چې دواس کو ڵام کیا؟

- اي یاده کېکالا، اوته کي بارایه ګه لامستا کوچه زندګي کیا او الّما آس اغت کې.
- وري یاده کېکالا لامستاکوچه اوته کي بارایه اغت کې ګه کم اغت او بو لاّم کیا او تانک زندګي کوچه کامیاب آس.
- ایمه تانک معلومات رویدې کم اغته او بو لّمې بارایه اغت کدا.
- کمې ګه چې دواس اغت کدا او لاّم نه کیا، تیس اکالي زندګستا کووات لشېدا؟
- اي یاده کېکالا، سبق پړکالا بالکولس آیندستا بارایه اغت کدي.
- یاده کېکالي متنس اي ونتېه اي وري آنتې املا کدن او ګر اصلاح کچال بن.
- یاده کېکالي دو ډلا شره ونتېن بن. اي ډلا بو اغت کېکس نقصني او دومنګل ډلا بو لّمېس نپیی لکن هر کوته ډلاس اي جني لکنستا صنف پوړه پړدي.

ګوشنګې لاّم:

بیي بایوي یاده کېکالي بو لّمې ارزش بارایه کاو خط تانک کتابچایه کوچه لکن او اکالي دواس صنف کوچه پړدن.

مولېني

الله ﷻ ی علم ورگ او ماد اشره فرض کییکن. بو ضروري شې گه هر انسان سبق پړې، مولېني استه اچې او الله ﷻ، پیغمبر ﷺ س، تانک جانستا، آیي بباینا او وري گڼ او چنتېنا حقي پېندن، انسانس چې نېک بختیا او پوړا پېکي مولېني کوچه شې او کمې گه مولېني او علم نه دارگا، سه واقعیت کوچه اندا آس او کوته حقیقتې به لشتان نه بېیي.

- وطن کوچه مولېني کاو اهمیت دارگا؟
- انسانس پوړا پېکي او شخصیتي کي پلا ټنگوا شې؟

که انسني پوړا نبیي مولېني سې
گڼ مقام آنتي پولبیي مولېني سې

اپړن بندا انچ دارا خو اندا آس
اندرتني که لُش کبیي مولېني سې

اگه ار های دنیا دار تې هیچکو نه آس
که شتایدي دملبیي مولېني سې

سکا صـــورت که بکـار تې گر به بيي سې
خو جم تـګه که نـوبيي مولبـــني سې

ډېني کوچه کــهږه تانـــي درکـار سې
که لوهـــنبدي لـوږبيـــي مولبني سې

زنـــده جـنه دي دنيـا جم پـوروا سې
کو ګه تي آنتې واک دبيـي مولبني سې

اورچـوا جـن جـايـاى اوره نه بېگا
که آلـې رنـــده ګرېـــيي مولبـــني سې

(محمد زمان کلماني)

پړانس موټيي مقصدي:

مولبني الله تعالاس ګڼ نعمتي سې، مولبني واسطايدې انسان ګڼ مقامې پولا. ابت ګه کوتي ترقي او پوړا پېک لشن بګا، چېکه مولبنيس برکتي شې.کمي ګه نه مولياتې او پروا نه تې، سه ايکه اندا پيري آس او چې وطن تي آنتې اندرا شې او مه اندراس لّبره کبکي، کېولا مولبني دې امکان دارګا.

فعاليتېلا:

۱. ياده کېکالي چې نظمې اوړې کنېدې پړدن.
۲. ياده کېکالي نظمې معنا پلا پړدن.

اکوړوالي لغتنا معنيى کتبس آخري فهرست کوچه پيـدا کـدا او تېنـې جملا جوپېدا.

۱- اپړن ۲- اندرتني ۳- تُګه ۴- ډېني ۵- رنده

ياده کېکالي اوکتنې جواب دن:

- نظم کو بارايه کدوا شې؟

- راديو، تلويزيون، تيليفون، جهاز کي واسطايدې جوپېن بوي شن؟
- اپړن انسان کووات آس؟
- اي ياده کېکالا نظمس اي خطستا پړدي او وري معانستا مېدي.
- اي ياده کېکالا اي اي لغات وري ياده کېکالا اودای اوکت کې او وري معانستا کددي.
- ياده کېکالي نظمس دو خطېنستا تانک کتابچايه کوچه لکدن.
- ياده کېکالي نظمس موتېي مطلبي کتابچايه لکدن.
- درسې کوچای دو لغتنې جملا جوپېن او کتابچايه لکدن.
- ياده کېکالي دو گروپ شره ونتېن بن.
- اي گروپ مولېنيس گتېنيی لکې.
- دو منگل گروپ اپړنيس نقصني لکې.
- دويه گروپنا اي اي ياده کېکاليی لکنستا صنف پوړه پړدن.

گوشنگې لاّم:

مولېني خول بکار شې؟

ياده کېکالي مي بارايه کاو خط تانک کتابچايه کوچه لکن او اکالي دواس صنف کوچه پړدن.

پشه يي شاعرننا پېنكي

اي شاعر جامعا كوچه كووات موقف دارا؟
اوته شاعران گه خلک او وطن پلا مينا دارگاتن او تې بارايه تل فكر كياتن، تخل خلک قدر او احترمس وړي آن. تېنا كه هر جبېدي شعر كدويا تې، امه بايد تېنا قدري كمان اوبيى انچېدي تارمان، مي خاترې گه مه خلک جامعاس واقعيتېنستا منعكس كېكاليا آن.

- پشه‌ييان كوته كوته منطقايه كوچه زندگي كاگن؟
- پشه‌يي جبېس كوتي شاعرې پېنېدا نام گوردا؟

پشه ييان افغانستنس شرقي او شمال شرقي منطقايه كوچه زندگي كاگن، خو بو گنات افغانستنس شرقي ولايته اخول: لغمان، كنړ، ننگرهار، كاپيسا كوچه چندوي آن. مه جايلايه كوچه وري مليت به زندگي كاگن او پشه‌ييان تې پلا بكار روابط دارياگن. پشه‌يننا زندگيا اقتصادي نظري دې بو پشكن دروي شې او وتوي دولتېلايه مې بارايه بو بې پروايي كېويى شې او كي به پشه‌ييه زندگي بكار بيک خاترې لاٌم نه كييكن. پشه‌ييه منطقا كوچه بو كم مكتب او كلينيک جېوي شن، ميسي دې ته منطقاس خلكي بويره اپړن او پچه دروي آن. خو پشه‌يينني الله پاكس فطري استعداد دېويى شې، كي گه پړني كييكن او مولېكالي خلک آن، تې اوداى، بكار، بكار شاعران او لكيكالي جېوي آن. خو ايلاى وري گه پړني به كېويي نه آييک، خو گر به شعر مېياينچ او تې اوداى بو اجتماعي او عشقي شعرېلا دروي شن. مه شاعرننا گناتي بو جنني پولا گه نمونا طوري دې دو جنه ياده كېمان.

شيرالله او حسين خان لغمان ولايت، الينگار او نورلام صاحب درايه (وت) لامې كوچه زندگي كېياينچ. مه دوينا تاتېنستا نامه كي آنتې به معلوم نه شې. خو خلک مېن گه مه دويكه امير دوست محمد خان دورا كوچه زندگي كياينچ. دويكه مولېكالي خلک او بكار دوستان آيينچ.

مه دويكه گوړا داراينچ او هر جاېكه گوړايه شره سفر كيايينچ. مه بو بكار شاعران آيينچ او اي وار تانک دوستنه ډلا پلا دره نور، ستن لامه چار لېوني (جان محمد (جانى)، مير محمد، بيى محمد او خير محمد) گه شعر مېيايينچ، شعري مسابقا خاترې لېكه پېوي آيينچ. مسابقا كوچه

بو خلک جم بوي آيينچ او شرط کوچيی (شونيک زرای وتہا) آييک گه سه وتہا شيرالله او حسين خنې گتہياکن.
شيرالله اي سدوري سې دارايیک گه تيس نامه (گل خوبان) آييک، سه حسين خنس معشوقيی آچ. کودن که شير الله شريی خبر بيک، وطنې دوراړ کي آنتې وسلپچان. کووات گه شير الله ی، حسين خان اودای تيس مينيی گورياکن خو گر به تېنا دوستيا آخر جا بکار آييک. سه لام گه مه دوينا زندگستا او لکستا جای شې. ابت به تې دېرا کوچه ڵي دنې اي گڼ چنارس کړکي تستوي شې او گڼ گڼ واړ گه اودای چوکي جيپوي او خلک شری نباييچ، خلک تې استای نشاني باييکن. شيرالله او حسين خنس قبري ابت جا (وت) کوچه بو مشهور شن او خلک تې قبرنې بو احترام کاگن. مه دويه شاعرنه بو عشقي، معلوماتي، اجتماعي او اخلاقي شعرېلا ميچين گه تېنا کاو نمونيی لکېمان.

١ - شير الله شعرس نمونيی:

مېنه کستې دې ليلا تو جانې سينگار مه که غم سرام امبار مه که

مينه کستې دې ليلا تو انيکې سرما
دنداسا کېچي لبان لياړو هيکل وايتا
مېنا اړېم کېکې سنا کار به نه کاگی مينا
مېنا درکرم تو آی سه گوشينگ روزگارمه که غم سرام امبار مه که

مېنه کستې دې ليلا تو به ننگچې زلفان
اړېم کېگي اوېزان شلېچ پکړک وايتا
مېنا اړېم کېگې سنا کار به نه کاگی مينا
سونېک جبتہا وړای پاوليک کتار مه که غم سرام امبار مه که

شير الله خان يارېم ياندې صبوري بيی سې
جان و جبوري بيی سې مي دې وري نکو سې
کم کوی فقيري بيی سې ياندې تربوري بيی سې
شه ته ئي شاړه مان حسين خان يه! وري مدار مه که غم سرام امبار مه که

۲ - حسین خانس شعرستا نمونیی:

ختي جوهر دارا دوري ستارا سي
مینایي دي یارا سیلي نندارا سي

حیرو غلمان آچي اړام آرمان آچي
شیرین زبان آچي مثال نادان آچي
تېنه بابته نه بام خول بهم قرضدارا
یبل خروارا سي سیلی نندداراسي

کوسي حالم تارا پوړای کاگم زاري
صورتي گلکاري مه که دمک داري
نسپم تي یا نه تي گل سکای نمک دارا
اړام ترانا سي سیلي نندارا سي

یو ذات خیال کاگم اړي خوشال کاگم
پوړای سوال کاگم یاري دوسال کاگم
" حسین خان " عاقبت آئی ملتنم گرفتارا
کوچام انداراسي سیلي نندارا سي

پړانس موټي مقصدي:

پشه یي جببس اخول وري جبېلایه پیري بو شاعران موجود آن او تانک وطن او ملیت آنتي بو خدمت کېویي شي. امني درکار شي گه وري شاعرنه پلا پشه یي شاعرنه به پېنمان.

فعالیتپلا:

۱. یاده کېکالي متني دکه پړدن.
۲. یاده کېکالي متني ونتېتان اوباراکنېدي پړدن.

اکوړې لغتنا معنیی کتاب فهرست کوچه تاردا او جملایه یتېدا.

۱- ډلا ۲- پېنوي ۳- دمک داري

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

- جامعا کوچه شاعرکو اهمیت دارا؟
- دره نور کوچه شعري مسابقایه شونېک زرای وتا کي گټیاکن؟
- تانک منطقا کوچای پشه یي شاعرننا نامه گوردا.
- شیر الله او حسین خان کوته منطقاس شاعرني آیینچ؟
- شیر الله او حسین خان چو دې شعري مسابقا شره پولیاکن؟

- تانک معلومات رویدې پشه یي شاعرنه لړوېدا او نظمستا نمونیی کددا.
- یاده کېکالي ډلا ډلا بن، درسې بارایه تبصرا کن. هر کوته ډلاس اي جنې صنف پوړې اې او درسې بارایه اغت کې.
- یاده کېکالي هر کوته شعر کوچای دو دو بیت تانک کتابچایه لکن.

گوشنگې ڵام:

یاده کېکالي که کوته وري پشه یي شاعرنه بارایه معلومات داراتن، شعري نمونستا پلا اکتهو، تانک کتابچایه کوچه لکدن او اکالي دواس صنف کوچه پړدن.

چنتها لایې آنتې خط

هر کمې تانک گوشنگې خلکه پلا مینا دارگا. بالکول گښېنجه اغتنې کاړ جیاگن او احترمي کاگن. امېمخول گښېنج به چنتهې پلا مینا داریاگن او تې شره مهرباني کاگن. کودن گه گوشنگې کوتي جن دوراړ پېوا تې، گوشنگې گڼ او چنتهي تي یاده کییکن او تي لمه خپا تیاگن، ضرورت پیدا با گه گوشنگوالاینا حال احولي خطې واسطایدې گوردن او دویه گرې اړجمي استه اچن.

- لېوني اي وري پلا خول مینا داریاگن؟
- عادل کو خاترې تشویش داراییک؟

مېنا بیبی بایوا لایام ساحل!

السلام علیکم و رحمت الله و برکاته!

شکر الحمد لله امه خطې لکیک جا روغ او جوړ آیم، اېما چینا جان جوړیو او خوشحالیو گڼ الله ﷻ اودای ایرېییکم.

بیبي بایوا لایام! اه نه مولېم گه اېما چار اړا مایا امتحنو کووات وتیک، یه بارایه اړېم بو نا آرام شي،که امکاني تې، تانک امتحان او نمرایه بارایه، خطې واسطایدې اړجمي دېم. مېنا سلامم مېنې بیبی بایوي آیام او تاتیم او گوشنگې چېکه گڼ او چنتهېنې پولیا.

احترامېدې

تینا لایای عادل

پړانس موټېي مقصدي:

عادل او ساحل دو لېوني او بکار دوستان آيينچ. عادل ساحلس ګڼ لايه او ګوشنګ دي دوراړ لاٌم کيايیک. عادل بو تشويش دارايیک ګه ساحلس امتحني کووات وتواتي. تي ساحل آنتي خط لکچان ګه سه تانک احولستا خطي واسطايدي عادل آنتي ګړېدن او تيس اړه جم بي.

فعاليتپلا:

۱. ياده کېکالي متني دککه پړدن.
۲. ياده کېکالي متني او بارا کنېدي پړدن.

اکوړي لغتنامعنيي کتاب فهرست کوچه تاردا او جملايه کوچه يتپدا.

۱- ګڼ ۲- نه مولېم ۳- کووات

اکوړي اوکتني جواب ددا:

- عادلي کو خاتري چنتها لايستاآنتي خط لکچان؟
- عادلي ساحل اوداى کوته امتحنس نتيجيى ابرکن؟
- عادلي ګوشنګي، وري کي شره سلام کدکن؟
- عادل او ساحل کوچه کوتي ګڼ لايه آس؟
- عادل کو خاتري تشويش کيايیک؟
- اي ياده کېکالا اوري او کدي ګه عادلي ساحل آنتي کو لککن؟
- ياده کېکالي کدن ګه عادل، ساحل شره مهربان آس يا نه؟
- ياده کېکالي کدن ګه ايکه ګوشنګس خلکي، بايد اي وري شره کاو مهربان تن؟
- ياده کېکالي درسي کتاب رويدى تانک کتابچايه کوچه لکدن.
- ياده کېکالي اي وري آنتي دو جملا املا کدن او ګر اصلاح کدن.
- ياده کېکالي متنس مفهومستا تانک کتابچايه کوچه لکدن.

جبېس دستور:

جمع: ابسه کلما شي ګه اکبدي بو شيه يا جنه شره دلالت کياتى، اخول: اونشري، اونداړ، کتابېلا.

جمعس نشانيا يا علاميي ابمه شن:

۱- مجهول يي (ي) يا (بلا) که کلماس آخري ايا اخول:

سېوړې، اونشرې، ممرې، ڵمبلا، انچبلا، دارېلا.

۲- معروف يې (ي) يا (يان) که کلماس آخري ايا اخول:

بندي، اندي، هوډي يا بنديان، انديان، هوډيان.

۳- تستوي الف (ا) که کلماس پچوالي حرف دې پوړا ايا اخول:

اونډار، جال، مکاړ، (که مفردي اونډر، جل، مکړ شن)

۴- معروف او مجهول يې (ي، ې) که کلماس پچوالي حرف دې پوړيی ايا اخول:

کاړيک، کټاليک، پرانيک، اونډريک، مچاييک، شلبچ، شامبچ، شونبچ

۵- (کولي) که کبولا تانکواراينا جمع کبني آنتې کلماس آخري ايا اخول:

ماول کولي، سېکولي، ممبه کولي او وري.

٦- (گان) اخول: بندگان، شوړينگان او وري.

مېمه رقم جمعس اېلای وري علاما به شن.

پشه يي کوچه اېلای کلماينا جمع او مفردي اي رقم شن اخول: گوم، ټوکنا، ورگ، آش، برا، آري، انشاړو او وري.

= پشه يي جبې کوچه بې جان شينه او نباتته آنتې مفردېکه (سې يا شې) او جمع آنتې (سن يا شن) او انساننه او حيوانته آنتې مفرد ورک آنتې (آس) مفرد مونث آنتې (اس) او دوونا جمع آنتې (آن) يتبن گوريا.

پشه يي جبې کوچه اي کلماس تصغيري حالتستا دې اوړتا که پشه يي کوچه مونث نام شې او جمع حالتی تصغيرس علاما کاف (ک) دې پوړا معروف يې ايا اخول:

کټاليک، کړيک او لمټيک، وري چېکه ورک او زييپ نامنا جمعي اي رقم شن.

گوشنگې لام:

ياده کبکالي اي خط تانک لايستا يا سيستا آنتې لکن او وري دواس لکنستا صنف کوچه پړدن.

بې باکي

گوشنگې چې تکالي مسوولیت داریاگن گه گوشنگس نظمستا رشدن او خطرناک شیلایه بې جای مه جادن. چې دی بو مسوولیت پوگلس گنهنجي یا آیی او تاتبنا شې گه کوشنگس هر تلن فکرستا دربدن او نه اوړدن گه بو کم بې پروایی دی گوشنگ بو گڼ مصیبت پلا لتاړ بې، چې آیي او تاتبني درکار شي گه خطرناک شیلایه بې جای نه اوړدن او چنتې بالکوله تل تانک نظر لبنه رشدن.

- خول تیغ او خطرناک شینا بالکوله استای دور رشکي بکار شې؟
- اي گوشنگ کووات بې پروایی دې مشکل پلا لتاړ بیا؟

بو وار اي چنتا بې پروایي دې ایکه انسانس زندگستا تباه او گوشینگس بو مشکل پلا دورندور بتیک. ولي بو بکار او مولبکالا کتلا آییک، تانک لمینستا بکار او تانک دنبدي شره پولبیاییک. سه مکتب دورایه به بو لایق.
کودن گه ولي جوان بیک آیي بباینستا گوراولستا لمه جوپبکن. تیس گوراولستا له منگل ساله پوله پیدا بیک. ولي او تیس مادیی تانک کتلا آنتي بو خوشحال آیینچ، خو افسوس اغتي یو شې گه ولیس زیبیپي گوشینگ لمه کوچه بې نظم او بې پروا آچ. گوشینگستا کوچه چگي،

شبلوړک، قېچي او هر رقم دوا هر جایه پشوا تاییک. اي دواس تیس کټلیی گه کوراکوري کېکالا آییک، گوشینگ کوچه هر تلن گراییک او آیه تانک لمه پلا مصروف آچ. الي دنه کټلا استه دواییس پاکټي اتچ او اي گڼ کپسول (گولي) دوره وایچان، کاو گه کوشش کېکن ویټېتا نه بېچان او حلقیی بند درچ. کودن گه آیه اچ، تارا گه پولستا انچیا ټېق دروي شن او بې حرکت چنوا آس. آیستا کوشش کېکن گه انگوړکې دې کټلا حلقای گولي کندي، خو گولي وري به پوړا گچ او کټلاس تنفسستا پوړه درېکن. کودن گه کټلا شفاخانای پولېکن، وخت شریا وټیاچ. ولي او زیيپستا کاو گه شره او جانې انکن کومې استیی نه اتیک. مولېکالې شت کدیکن گه بو کم بې پروایي دې بو گڼ گڼ مصیبت منجه ایاگن. چې آیي بباینې درکار شې گه نامبدې تیغ او چې دوایه تانک بالکوله اودای دوراړ رشدن او تانک خوشحال زندگیستا، غمې شره مه پرتېدن.

پړانس موټي مقصدي:

هر کوتي لمې گه بندا شره پولبیي، تیس منفي او مثبت تلني باید نظره درېن بې. که چودې اي شی خطر ناک تې، تي بارایه باید بو پړي کبن بې او کودن به بې احتیاطي مه بې. بو وار ایکه شی بارایه کم فکر بتیک، خو تي خلکنې بو گڼ گڼ تاوان پو لیيکن. ضرور شې گه هر لمې کوچه توجو بې او خطري شیلا بې جای چټېن مه بن او بو پام او پړي کبن بې.

فعالیتپلا:

۱. یاده کېکالي متنې دک دورېدې پړدن.
۲. یاده کېکالي متنې اوړې کنېدې پړدن.
۳. یاده کېکالي متنې تحلیلي پړدن او شریی اغت کن.

بیی بایوي یاده کېکالي اوکتنې جواب دن:

- گوشنگې خطرناک شی باید کوته جایه جبن بن؟
- امه جملای تحلیل کدا.
- بو کم بې باکي دې بو گڼ مصیب منجه ایا.

- ولي گوشينگ يو مصيبت خول منجه ايک؟
- تيغ او داروس پټ جايه جېکي خول ضروري شې؟
- که کودن اېمه گوشينگ آنتې وکا کوتي خطرناک واقعا بوا تې کددا.
- يادە کېکالي کدن گه بايد کوتي خطرناک شيه اوداى جانه رشدن؟
- اي يادە کېکالا تانک شري دوايی اېک خطر بارايه اغت کدې.
- اي يادە کېکالا صنف پوړه تستې او خطرناک شيه اوداى احتياط بارايه اغت کدې.
- درسپس اصلي مقصدي کتابچايه کوچه لکدن.
- يادە کېکالي دو گروپ بن، اي گروپ بې باکي او وري احتياط بارايه کاو جملا لکن. هر گروپس اي يادە کېکالیی صنف پوړه لکنستا پړدي.

گوشنگې ڵام:

يادە کېکالي بې احتياطي بارايه کاو خط تانک کتابچايه کوچه لکن او وري دواس صنف پوړه پړدن.

متلپلا

متل امه خلکه کوچه بو رواج شن او بو خلک تانک اغته کوچه متلـه يتپيـيکن. ايـلای متـل پـوړا زمانا تې لم لم خلکنې ويېتوي شن. متل اغت تاييد او سدوري بک خاترې کدن بياگن.

- خلک متله کو خاترې کديکن؟
- متل خلکنا ادبس کوته ونېستا جوپيیی؟

متل بو وشوا مفهوم دارياگن. وزنه برابر او موتېي کدنا شن گه ايلای اغتنا تاييد او شت گرې خاترې کدن بياگن. متلپلا خلکنا ادبس بکار ونېستا جوپيې گه مې واسطاپدې ايکه جامعاس کلتور، فکر او وونستا ايکه نسلې وري نسل آنتې او ايکه ولسې وري ولس آنتې، خلکنا قبول بوا چوکاټ کوچه وتپيې.
متلپلا فلکلورس اي ونته شې گه استدلالس تاييدستا دې اوړتا، بحث او اغتپلايه سدوري بک خاترې به کدن بياگن. اپلو تاثير کاگن گه، اپلای دنه ايکه مطلبس ثبوتستا آنتې اي يا کاو متل بس شن.
اما خلکن متله ملتن بو مينا دارياگن او بو دنه اخلاقې نصيحت او پند لړپنې خاترې متل کدياگن گه کاو نمونيی اکوړې لکوي شن.

۱- واړ تانک جايه گران شې.
يو متل لّه دنه کدن بگاگه اي بندا سنگينې نه داراتې، کودن اي جايه او کودن وري جايه پولاتې، کمې گه اي جايای، وري جايکه گيک، لّه جايه به دواسې نه وتيينچ او پچبل اول والا جاييکه ايک، گر خلک مه متلې کدييکن.
۲- پړکم جا، پړ کې جام.
يو متل به خلکه منجه بو کدن بگا.

که چو دې اي بندا ورې پلابيي کياتې او وري تي پلا بيي کېکس نيتي نه دارگاتې او گربه اول والا جن اودای نيکيس تميی کياتې يان امه متلې کدييکن او مېين گه پړکم جا، پړکې جام. يانې نيکي مقابله نيکي که.

۳- گه زندا آکم نه کېکې سوکېم، گه لکم جېکې دوکېم.
هر کمې گه بودن ايکه جايه زندگي کيا تن. اي ورې پلا ضرور اوړې اکوړې اغتېلا منجه اياگن او اي ورې اودای کودن کودن خپا بياگن خو کوته دنه گه اي بندا گوشنگ او دوستنه اودای دوراړ بيک، چېکه ارمني کاگن.
وري يوگه کمې زنداتې تيس قدرستا شره نه موليا، خوگه ليک تيس قدري چېکنې معلوم بگا. ڵه دنه خلک مه متلې يتېييکن.

۴- پوې شرای اوريک، آسک شره نيک.
که بنداس اي مشکل پلا دوره تې او ته مشکلس حلستا خاتري صحيح پندې نه درېدن.
ايکه مشکل اودای خلاص بک خاترې، وري مشکل پلا لتاړ بې، ڵه دنه خلک کدياگن گه پوې شرای اوريک، آسک شره نيک.

۵- تانک عملې، پنده يارنې.
يو متل بو خلکه منجه يتېن بگا. هر کمې گه کي پلا بيي کياتې، سه بيي لشا او کمې گه کي پلا مچ کياتې، تي پوړه به مچاري ايا. يانې هر کمې گه هر عمل کيا، سه پوړيی ايا.

پړانس موتېي مقصدي:

متلېلا موتېي کدنا شن گه خلک اغته منجه يتېييکن. متل اي يا دو جملايه تې جېوي شن، خو بو گڼ مفهومي لړېيي او ايکه اغتس ثبوت خاترې کدن بياگن.
متل کدناس جايه بايد پېنن بې، مي خاترې گه بې دن او بې جای يتېکي اغتې ادوري او بې معنا کېيي.

فعالیتېلا:

۱. یاده کېکالي اي اي متلي پړدن.
۲. یاده کېکالي متنې معنا پلا پړدن.

اکوړې لغتنا معنیی کتاب فهرست کوچه تاردا او جملا جوپېدا.

۱- ایلای ۲- ونتېه ۳- یتپن

اکوړې اوکتنې جواب ددا:

- خلک متله اغته کوچه کو خاتري یتبییکن؟
- متل کیس کدنیی شن؟
- متل اغته شره کو تاثیر کاگن؟
- متل ایکه جامعاس کلتور، فکر او وونستا شره کو تاثیر داریاگن؟
- کتاب کوچه لکوي متله دې اوړتا وري کاو متل یادو شن؟
- اېمه تانک اغته کوچه متل یتپدا؟
- یاده کېکالي کدن گه تې گوشنگس گنینجي اغته کوچه متل کدیاگن؟
- یاده کېکالي کدن گه گنا اغتېنستا کوچای کوتي متل یادیی شې؟
- دو یاده کېکالي اورن، اي متل کدې او وري یتېکستا جایه کددن.
- یاده کېکالي اي وري آنتې اي متل تیس تحلیلستا پلا املا کدن.
- یاده کېکالېنا گه کاو وري متل یادیی تن، کتابچایه کوچه لکدن.
- یاده کېکالي ایلای متله یادي یاده کدن.

جبېس دستور:

زییپ او ورگ (مونث او مذکر):

چېکه نام جنسیت رویدي دو رقم شن، که اي رقمي مادا یا مونث او سه وري ورگ یا مذکر شې.

۱- مذکر یا ورک نامېس نشانیا:

الف: کوتي نام او یا صفت که آخري الف تې سه مذکر یا ورگ نام شې.

اخول: گوړا، برا، لوا، پړوا، بانګا، الینا او وري.

ب: کوتي نام یا صفت که پچوالي اي یا دو حرف دې پوړا الف داراتې سه ورګ نام شې اخول:

مای، ونتیان، انشاړي، شرای یا شرایلي، جهان، آنشاړ، ناست، تال او وري.

ج- ایته نام یا صفت ګه پچوالي ساکن حرف دې پوړا مجهول یا معروف یې (ې/ ي) اِوي تن

اخول: شلېک، ویېندي، شامېک، شېنګ، ګوشینګ، وړینګ او وري. یه مورده ایلای استثنا به شن ګه باید پام کوچه درېن بن.

اوکتیلا:

- ایمه درس اودای کو نتیجا ګورېکو؟
- متلنا کدکستا جای کوتي شې؟

ګوشنګې لام:

یاده کېکالي دو نونګي پشه یي متـل، تانـک کتابچایـه کوچـه لکـن او وري دواس صـنف پـوړه پړدن.

علم او تکنالوژیس پوړا پېکي

علم او ټکنالوژي انساننه زندګي کوچه بو بدلېني منجه اچیکن او بو مشکلات حل بتینچ، امیسي علم او تکالوژیس برکتي شي ګه بو دوراړ جایه کوچه اي ورېس احوالستا اودای خبربن ببګا. پوړا ایکه احوال خاترې اي ماى دي بو دني آنتي ضرورت پیدا باییک ګه تیلیفوني یو مشکل حل کیبکن، امېمخول وري بو مشکل به علم واسطایدې حل بوي شن.

- علم او تکنالوژي کاو پوړا پېتیک؟
- ابت انساننا کاو پوړا تکنالوژي آنتي استه پولا؟

انسانان بو پوړا دني سامان او برېنګني ضرورت داراییینچ، ګه تي واسطایدې تانک زندګي کوچه تغییر اچن او اودای ګټنا ګورن. مي خاترې کوشش کاییینچ ګه واړ، لوړا، موټ، ورګ او وري شیلا ګه مي کنه سنایه کوچه موجود شن لاَم اودای ګورن. انسانان ۱۸ منګل پیړي جا تانک زندګي بکار بیک خاترې غیر ماشیني وسایله اودای لاَم ګوربیاینچ. مه وسایله دي لاَم بو ګلتېدي شره پولاییک او نیپی نووا آییک. مثال: کودن ګه لوړا موښني آنتي چمبرک ڵمه چنچ خلک بو خوی پَل کیاییینچ او بودن کوچه،کم لاَم شره پولیاییینچ. خو کودن ګه (واټ) عالمي

برقس قويې کشف کېکن او يو قوا ماشينه کوچه ڵمه واين بيک. ڵمېس نپيی بو اوړي گيک.
ساينس علمس مولېکالي نونگي نونگي کشفېلا کېچين او بو ماشينېلا جوپېن بيينچ.
خوشحاليس جايه شي گه نن بخار قوا جايه برقي قوا اوداى ڵام گورېن بگا. مي خاتري انسانان قادر بتينچ گه سنگي شره سسوا، بحر او فضا کوچه آست پولېني کن.
زراعت، صنعت، نظامي، ايک او پېک (حمل و نقل) غذايي مواد، ياده کېني، طب، تجارت، گوشينگ جوپلېني او وري ونټه کوچه ياو بو پوړا پېني بيک گه کمي اورچه به نه لشيايينچ.
امېمخول کمپيوټر او انټرنټي نن دواس ياو خلکنې آساني منجه اچيکن گه چي دنيا ايکه لامي پيري وکا کييکن.
ابت امه وطنه به موټر، طيارا، کمپيوټر او انټرنټ عمومي بتينچ. هر افغان هر جاياى کتان بيا گه چي دنيا پلا ارتباط دري، گه يو چي علم او تکنالوژيس برکتي شي. يو پوړا پېک ياو روند شاړوا شي گه وري وکا ساله کوچه نن دي بو گذر خلکني آساني او آرامي منجه اچي.

پړانس موټي مقصدي:

انسانان پوړا ڵمېس برېنگي نه داراييچ او هر کوته ڵمي بو سختي دي شره پولېياييچ، خو ابت گه بخار او برقي شره آست پولېني بوا شي، زندگيس بو مشکلي حل بتينچ. انسانان کتا بېن گه هر دنه گه اړه ابېري، وري سسکاره کوچه تانک دوستان او يارننستا پلا تماس درېن. امېمخول ايک او پېک کوچه به موټر او طيارا واسطايدي آساني منجه ابوا شي موټا يو گه نونگا تکنالوژي خلکنا ڵمه بو لوهان کېويی شي.

فعاليتېلا:

۱. ياده کېکالي متني اي اي پرگراف پړدن.
۲. ياده کېکالي متني اي واريدي پړدن.

اکوړي لغتېلايه معنا کدا، گر جملايه اچدا.

۱- برېنگ ۲- پيېري ۳- گلاټ

اکوړی اوکتنې جواب ددا:

- انسانان ۱۸ منگل پیړي جا کووات وسایله اودای ڵام گورېیاینچ؟
- برقس قویی کي کشف کېکن؟
- نن بخار قوا پجای کوته قوا اودای ڵام گورېن بگا؟
- کي چې دنیا ایکه لامې پیري وکا کییکن؟
- اوته شیلا گه پوړا کمې اورچه به نه لشیا یینچ او ابت موجود شن نام گوردا.
- یاده کېکالي اوته شیلاینا نامه لکدن گه برقي دې ڵام کاگن.
- پوړا انسان کنه سنایه کوتي شیلا موجود آیینچ گه ته اودای ڵام گورېیاینچ تېنا نامه لکدا.
- یاده کېکالي دو گروپ بن.
- اي گروپ ۱۸ منگل پېړي دې پوړا خلکنا زندگیستا مشکلتي کتابچایه لکدن.
- وري گروپ بخار او برقېس کشفستا دې پتای خلکنا زندگستا لوهاني بارایه لکان کن.
- اکوړې متني تکمیل کدا:

ابت امه وطنه به موتړ..

....

....

.... آرامي منجه اچې.

- اي یاده کېکالا صنف پوړه تستې، کدې گه کو شیلا برقی دې چالان بیاگن.

گوشنگې ڵام:

یاده کېکالي کاو خطه کوچه موتیا کدن گه علم او تکنالوژي کاو آساني منجه اچویی شې، یان وري دواس لکنستا تانک صنف کوچه پړدن.

لغت ناما

الف

اپړن – بې سواد

ادوري – بد رنګ

اډا - هډا

ارهای – هرک او

اړي - اړون، نیم

استوېني - صفت

اعتیاد – نشه يي بیک

اکوړې – لېنه والي

اګت - اغت

اندر مایکي- اندارا مایک

اندرتني - اندارا

اندوکنا- داخل

اوان دوان – بې اتفاقي

اوتا – کمي که ایک آنتي ضرورت داراتي.

اوچ – راست، سم، ایچ

اوړي – جګ، اوبارا

اوړي بیک – ترقي

اوړي یاده کېني- عالي تحصیلات

اوکت - پرسان

اونچړک - چینا

اېلای- بعضې

اي اړا – اي او اړون، (یک ونیم)

اي رنګ- برابر

ایکتهو – اي جای

ایګري - اتحاد

الوش – انګرس چنتهي ونته

الیکه- الیدی

آ

آپټ – لمی- پشکني، پتای

آلې – اوړې بې

آم - آیم

آمرک - امبرک

آوېزان - اوړوا

آیام - آیړکم

ب

باړا - پټ

باک- پروا

بدل ګورېک- انتقام ګوریک، کاران

براېک – جان برکالا، شب پرک

برېک – انګره شونیک بیک

برېنګ - سامان

بورېن – بو عمرس خاوندي

بوګري - پرېماني

بوګوي - وشوي

بوګیک – ویشیک

پ

پاولیک – پاولي، شلیک زرای ګاڼا

پچبل - آخر

پچبل- یان، ګر

پرتېوا - چپابوا

پرتېکن – چرغېکن، ژنګېکن

پر کرکی – پارېس موتېیالکي.

پره وال – پري کېکالا، پام کېکالا

پري - پام

پکرک - چادر

پګال - فامیل

پمن – چتېل، چمبن

پند لروېکالا - رهنما

پنوي – جمع بوي

پورا پېک- ترقي

پوراپېک – ترقي

پوره - مقابله

پیري - رقمې

پیري - قرن

پینچا - ګل

ت

تاتیم - بابام

تارنا - نظر

تارا - آشکار

تپوا - ګرم

تر – ککرا، محکم

تنام – وېرېم، وجودم

تېنه ګرای – تېنه طرفې

تېنیکه - تېنتې

تیدې اورتا – تي دې غیر

تیک – ناکار مزا

ټ

ټګ - عیب

ټوکنا- کتخ

ث

ثمري - مېويی

ج

جبټا - پرانک

جل – موټ، کړک

جلککالي – پړقککالي، بيی لړکالي

جمع - چېکه

جن - نفر، شخص

چ

چپوټا - مشت

چمبڼ - ناپاک

چنټا - کنشټا

چنچوړيک – پشنا

چندوا - چنوا

چوت – کرک، نفرت

چېکه - جمع

چيلا - لباس

ح

حرا گشيکه- حرا غارېکه

حکيمان – مولېکالي خلک

حمد- الله ﷻ س صفتي، استوېني

حير – حور

خ

ختې – قدې

خمچا – سني لوړيک

خوی – هوی، عرق

د

دک - چپ

دمک داري – کلانکاري، دماغ کېک

دملېيي – سير کېيي

دمليان - سيرکيان

دوراړ – دور، دوزيار

دوړا - نشوا

دوک – غم

دوکېم – غمم

ديړيک – مچ اوريک

ذ

ذلت - خواري

ډ

ډېنې – اوړيک، جنگ

ډلا - گروپ

ر

رحيم – رحم کېکالا

رشاتې – ننگا کياتې

رشنې – ننگا کېک

رنده - فضا

رون – جلد

رويدې - پوړېدې

ز

زقاونې – کړاو، دوک

زون - حصا

زيبيپ – مادا، ماشې، لّجام

س

سدودرې - ډولې

سرام - شرام

سريې – شريې

سکا - صورت

سمړنې - کومک

سمکه - چېکه

سوچېکه - جمکه

سورنې – شونيک زرې

سوک – آرامې

سوکېم – آراميم

سونېک جبتړا – شونېک پرانک

سويک - سونا

ش

شاړان - شاړيان

شاړپييکن - نپييکن

شانېدې – دبدبای دې

شِت - راست

شتايدې – راستې دې

شچا – لُش کيا

شدال - يخ

شيم – صلح، آرامې

ص

صبور – صبر کېکالا

صلاحيت - اختيار

ض

ضرور - حتمي

ضعيف- کمزور

ع

عنعنوي – دود، وونا

غ

غربت – غريبي، وطن اوداى دور

غني – مالدار

ک

اوداى لاَم گورېن بګا.

کاران – انتقام

کانک - چرب لوړک ګه لشي خاتري

کاڼيی - شغليی

کاينو آلا – بيو اورا

کتېک – آنچيک، قطع کيک.

کداتن - مياتن

ککړا - سخت

کڼ - آواز

کنشتيا - چنتيا

کنه سنا – محيط

کهړه - ککړا

کوچه هنچالي – خانه جنګي

کودن – کو وخت

کووا ت – کورنګ

کېولا - اېکلا

کينا - دشمني

ګ

ګلاټ – دېر، معطل، چير

ګاټيل – خړ ورګ، خړ

ګټېنا – فايدا

ګړي – بو لوړيک اکټو تن، دستا

ګمبا – کندي، ګوتا، ګمنا

ګڼ - ډشتيا

ګوشينګ – ګر، پګال

ګوڼا – چاه

ل

لاړ - دروغ

لاوت - درد

لاوتس - دردس

لړويکالا – لړيکالا، معلم

لړېنيدې – لړوېکې دې

لشياتې – تاراتې

لِماى - پشکني

لوهن – آسان

لوهنېدې – آساني دې

لېوني – لاي کولي

لّ

لّوند - چت

لّه - ۳ عدد، تره

لّمپلا- فعاليتپلا

م

مولېني - علم

ممر - جنگ

موتېا – کم فاصلا

موتېيالک - کړک

مندو – مېمخول

موړېک – دوبابيک، مونيک

ملتنم – مېنه پلا، منتنم

مخدر – نشه يي

مزمن - ديرنا

مران – کديک

ماوان – تول کېک

مادا: زيېپ، لّجام، ماشي

ن

ناساز - مريض

ناملي – نام والا خلک

ناموالي – مشهور

نايني – دوړني - خرابي

نشوا - دوړا

نشوي - دوړي

نصبه – قسمته

نعت – پيغمبر ﷺ س صفتي

نه مولېم – آگاه نه آيم

نووا – لادرک

نياز - ضرورت

و

وانتِ - حصا

وايگن – وانگن

وتېيي – انتقال کېيي

وَړېن – گل ببن

وکا – نيزيک، نزديک

وونا - رواج

وېلولای – وېل او دوسه

وېړ - وجود

وَیینده – گرمي فصله

هـ

هاویی - هوا

هر بلی – هر تلن

هر چو – هر جایه

هوټي - کوټي

ی

یلا – خلاص

یتېن – استعمال

یاده کېکالا - شاګرد

یتېن بګا – استعمال بګا

یاندې – کم کوی

یان – پچبل، دوبارا